

PER SLOT VAN RIJKSREKENING

Rapport van het institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beheer van de rijksbegroting over de periode 1940-1993 in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT)

CONCEPT

F. van Dijk
Den Haag, versie juni 1994

Dit PIVOT-rapport is tot stand
gekomen in samenwerking met
de afdeling Algemene Secretarie
van het ministerie van Financiën

PIVOT

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een projectorganisatie, die in mei 1991 door de Algemeen Rijksarchivaris, namens de minister van WVC belast met het beheer van de overgedragen archieven van de rijksorganen, in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor is de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn in de nieuwe archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van de democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld, want eerder overgedragen archieven worden ook eerder openbaar en toegankelijk voor het publiek. Voor de Nederlandse archiefdiensten betekent de verkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, zij overstroomd zouden worden met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou immers bij de invoering de nieuwe wet ineens moeten worden overgebracht naar de depots van de Rijksarchiefdienst. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom geschat op ongeveer 500 strekkende kilometer archief over de periode 1943-1973, en over de periode 1973-1990 op nogeens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar en hanteerbaar is, en de opslag ervan te kostbaar, zal in het kader van PIVOT de Rijksarchiefdienst samen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen treffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moeten tevens reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Al onder de oude wet zijn grote achterstanden geconstateerd in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van deze dienst was daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' van de Algemene Rekenkamer uit 1988 is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar, de geschatte looptijd van het project. Daarnaast zullen de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, zelf immers verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen inzetten om de operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover worden vastgelegd in convenanten, die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Collegese van Staat met de Algemene Rijksarchivaris al hebben gesloten of nog zullen sluiten.

Selectie en bewerking van archieven

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde

manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument te ontwerpen. Wat moet worden vernietigd, en wat 'voor de eeuwigheid' door de Rijksarchiefdienst bewaard? De tot nu toe gehanteerde selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend, in de eerste plaats omdat zij te arbeidsintensief en dus te kostbaar zijn en in de tweede plaats omdat de basis van de tot nu toe gevoerde selectie niet altijd duidelijk geformuleerd was.

Bij de selectie tot nu toe werden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats, die zij innemen in een geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. PIVOT hanteert als uitgangspunt, dat de informatieve waarde van een document (zowel op papier als op andere informatiedragers) nauwelijks objectief te bepalen is, want de informatiewaarde varieert per persoon, afhankelijk van de gehanteerde vraagstelling. De selectie moet uitgevoerd worden vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen, die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd. Niet de informatiewaarde van documenten vormt het uitgangspunt, maar de waardebeoordeling van taken van overheidsorganisaties. Het doel van de selectie moet ons inziens zijn: het mogelijk maken van de reconstructie van dit overheidshandelen op hoofdlijnen. Wanneer het geselecteerde archiefmateriaal die hoofdlijnen weerspiegelt, is de selectie naar onze mening geslaagd.

Anders gezegd, PIVOT draait de vroeger gehanteerde methode "archief (al dan niet geselecteerd) wordt gesignaleerd en aangeboden voor overname", dus gericht op acquisitie, om: we gaan nu op basis van wet-en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen na welke handelingen overheidsorganen verrichten, dus wat voor neerslag zou er **moeten** zijn, en brengen deze in kaart om de selectie over het gehele taakveld te kunnen uitvoeren.

PIVOT acht het dus niet langer wenselijk de archiefstukken zelf te selecteren. Geselecteerd moeten worden de handelingen van de overheid zelf, met andere woorden, niet het archiefstuk, maar de context en grondslag van het archiefstuk wordt gewaardeerd.

Uiteindelijk zal PIVOT de overdracht van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking, die de archieven en andere gegevensverzamelingen moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Zonodig zal PIVOT daarbij een adviserende rol spelen, bijvoorbeeld door het opstellen van een bewerkingplan. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatieverzorging (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat'.

Institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT in eerste instantie institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden ingezet door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries. Zij zullen tezamen ongeveer 150 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening nemen, die globaal samenvallen met de huidige directoraten-generaal, of wanneer deze te groot zijn, delen daarvan. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de jaren 1940-1990.

Als uitgangspunt bij de onderzoeken wordt een door ons in samenwerking met medewerkers van enkele departementen ontworpen model gebruikt, het Logisch Model Institutioneel Onderzoek (LMIO). In het LMIO worden de te gebruiken begrippen en de te volgen onderzoeksmethode beschreven. Een aantal belangrijke begrippen zijn 'actor' en 'handeling'. Actoren zijn instellingen, binnen of buiten de rijksoverheid, die handelingen verrichten op een bepaald beleidsterrein. Omdat de PIVOT-onderzoeken zich alleen uitstrekken tot handelingen van de rijksoverheidsorganen, worden de handelingen van de actoren daarbuiten niet nader onderzocht. Wel is het voor de beeldvorming van het geheel belangrijk ook deze actoren te signaleren, omdat zij een rol kunnen spelen in het werkproces van de rijksoverheidsorganen.

Handelingen zijn de eenheden, waarin de werkzaamheden van overheidsorganen, verricht in het kader van de hun toegemeten taak, in de PIVOT-rapporten worden beschreven.

Als bronnen voor de beschrijving van deze handelingen gebruiken de onderzoekers de in de onderzoeksperiode vigerende wet- en regelgeving, interne instructies, administratieve handleidingen, organisatie-rapporten, instellingsbeschikkingen van departementsafdelingen, commissies en andere organisatie-onderdelen. Tenslotte bestuderen zij literatuur betreffende het beleidsterrein en interviewen zij (voormalige) ambtenaren en andere deskundigen die werkzaam zijn of waren binnen het beleidsterrein.

De beschreven handelingen worden gekarakteriseerd naar status en plaats in het geheel van handelingen en in het beleidsvormingsproces. Is een handeling beleidsvoorbereidend, vaststellend, evaluerend of uitvoerend? Deze karakterisering is een belangrijk hulpmiddel bij de latere selectie, maar kan en mag niet als een absoluut criterium voor bewaren dan wel vernietigen van de neerslag van die handeling worden gebruikt. Zo zal de karakterisering 'beleidsuitvoerend' van een handeling niet altijd automatisch leiden tot het adagium 'vernietigen'. Per ministerie en per beleidsterrein zal, in overleg met de betreffende instelling(en), aan de hand van de PIVOT-rapporten moeten worden gezien, welke archieven en andere gegevensverzamelingen moeten worden geselecteerd voor 'de eeuwigheid'. Dit rapport vormt daarmee tevens het handvat voor de acties **na** de selectie, de bewerking door de overheidsorganen van het geselecteerde bestand en de uiteindelijke overdracht aan de Rijksarchiefdienst.

Inspectie Nieuwe Stijl.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen, dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overdracht van archieven en andere informatieverzamelingen. Daarbij kunnen de PIVOT- onderzoeksresultaten een belangrijke rol spelen. Wanneer eenmaal inzicht is verkregen in de processen binnen de overheidsorganisatie en bepaald is, welke neerslag van welke handelingen voorgoed bewaard moet blijven en welke niet, zal men daar voortaan al bij de vorming en het beheer van archieven rekening mee kunnen houden. Met de binnen PIVOT opgedane ervaring zullen wij dus adviezen kunnen geven over de toekomstige inrichting van de informatievoorziening bij de betreffende overheidsinstellingen. Dit betekent een wat andere invulling van de aloude inspectietaak, die aan de Algemene Rijksarchivaris is opgedragen krachtens de Archiefwet, artikel 19 ('De algemene rijksarchivaris oefent toezicht uit op de zorg voor de archiefbescheiden van de rijksorganen'). De Inspectie Nieuwe Stijl (INS), die momenteel door ons wordt opgezet, zal zich naast het al bestaande toezicht op de (materiële) kwaliteit van het archiefbeheer bij rijksoverheidsorganen, meer gaan richten op het adviseren ten aanzien van de organisatie van het gegevensbeheer. Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stummers van archief en andere gegevensverzamelingen zullen vormen.

Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen onderzoekt PIVOT de mogelijkheden. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches, in de toekomst wellicht beeldplaat. Uitbreiding van de opslagcapaciteit van bestaande depots kan worden bereikt door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus). Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarmee dan bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

INHOUD

1	VERANTWOORDING	8
2	THEORETISCHE ASPECTEN VAN DE BEGROTING	10
2.1	Functies van de begroting	10
2.2	Begrotingsbeginselen	11
2.3	Begrotingsstelsels	13
3	WETTELIJK KADER VAN DE RIJKSBEGRADING	14
3.1	Grondwet	14
3.2	Comptabiliteitswetgeving	14
3.2.1	Naar de Comptabiliteitswet 1927	14
3.2.2	Bezettingsperiode 1940-1945	16
3.2.3	Naar de Comptabiliteitswet 1976	16
3.2.4	Indische Comptabiliteitswet	17
4	RIJKSBEGRADINGSCYCLUS	18
5	ACTOREN	23
6	HANDELINGEN	27
6.1	Algemeen	27
6.2	Periode 1940-1977	29
6.2.1	Comptabiliteitswet 1927	29
6.2.2	Bezettingregelingen (1940-1945)	52
6.2.3	'Londense' Comptabiliteits- besluiten 1940 en 1941	54
6.2.4	Overige	69
6.3	Periode 1977-1990(1991)	71
6.3.1	Comptabiliteitswet 1976	71
6.3.2	Overige	97
6.4	Periode 1991(1992)-1993	98
6.4.1	Comptabiliteitswet	98
6.4.2	Overige	125
6.5	Indische Comptabiliteitswet 1864	126
7	MACHINELEESBARE GEGEVENSBESTANDEN	127
	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	128

1 VERANTWOORDING

Dit rapport is een resultaat van het op 25 juni 1992 afgesloten convenant tussen de Secretaris-Generaal van het ministerie van Financiën en de Algemene Rijksarchivaris, waarin ondermeer afspraken zijn gemaakt over een institutioneel onderzoek 'naar de taakontwikkeling en de daaraan gekoppelde organisatorische ontwikkeling van het ministerie in de periode na 1940...'.

Het doel van dit rapport is een instrument te bieden op basis waarvan een selectie kan plaatsvinden ten aanzien van de handelingen -voornamelijk op basis van wet- en regelgeving- van de minister van Financiën en andere actoren op het beleidsterrein beheer van de rijksbegroting, over de periode 1940-1993¹.

De selectie-keuzes zullen worden neergelegd in een 'Basis Selectie Document' (BSD) dat de handelingen verdeelt in te bewaren, aan het Algemeen Rijksarchief over te dragen (neerslag van) handelingen en in op termijn te vernietigen (neerslag van) handelingen.

De keuze voor de wet- en regelgeving als voornaamste bron voor het in kaart brengen van de handelingen ligt voor wat dit beleidsterrein betreft voor de hand: het begrotingsproces is grotendeels vastgelegd in wetten, algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten en (ministeriële) regelingen.

Het taakgebied dat de minister van Financiën bestrijkt, is dat terrein van rijksoverheidsbemoeyenis waar het beleid ten aanzien van het samenstel van inkomsten en uitgaven van de Nederlandse overheid wordt vormgegeven en uitgevoerd. Het beleidsterrein rijksbegroting is dat terrein van rijksoverheidsbemoeyenis waar het begrotingsproces vorm wordt gegeven en waar de jaarlijks terugkerende begrotingsvoorbereiding, -vaststelling, -uitvoering en controle plaatsvinden. De beide andere beleidsterreinen bij het ministerie van Financiën, fiscale zaken en algemene financieel-economische zaken en (internationaal) monetair beleid, komen aan bod in andere rapportages.

In dit onderzoeksrapport wordt geen aandacht besteed aan het privaatrechtelijk beheer en publiekrechtelijk beheer van roerende en onroerende zaken van de staat, waarvoor de Comptabiliteitswet de basis vormt. Ook de beleidsterreinen staatschuld en staatsbedrijven en staatsdeelneming in privaatrechtelijke rechtspersonen, waarover in dezelfde wet bepalingen zijn opgenomen, worden in deze rapportage niet behandeld. Voor alle genoemde terreinen zullen aparte institutionele onderzoeken worden gedaan.

---

¹ De einddatum van dit onderzoek is 1 mei 1993.

De financiering door de rijksoverheid van de lagere overheden, de provincies en de gemeentes, is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën, waarbij de eerste in de meeste gevallen het voortouw neemt. Een onderzoek naar dit beleidsterrein zal eerst plaatsvinden na het afsluiten van een convenant tussen de Algemene Rijksarchivaris en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit betekent dat de handelingen van de minister van Financiën op dit terrein, in casu de directie Financiering Publiekrechtelijke Lichamen, niet in dit rapport zijn opgenomen.

Dit rapport is verder als volgt ingedeeld:
Hoofdstuk 2 beschrijft kort een aantal theoretische aspecten van het begrotingsgebeuren; hoofdstuk 3 schetst het wettelijk kader van begrotingsproces; hoofdstuk 4 laat de begrotingscyclus aan ons voorbijgaan; hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de actoren die actief zijn op het beleidsterrein; hoofdstuk 6 somt de handelingen op van de voor dit onderzoek relevante actoren; en hoofdstuk 7 gaat in op de neerslag van handelingen in de vorm van machineleesbare gegevensbestanden.

2 THEORETISCHE ASPECTEN VAN DE BEGROTING

De gegevens voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan het boek *Overheidsfinanciën*².

2.1 Functies van de begroting

In onze democratische samenleving dient de volksvertegenwoordiging in het voorgenomen beleid met betrekking tot de overheidsfinanciën te worden gekend en kan dit beleid pas ten uitvoer worden gebracht nadat zij daaraan haar goedkeuring heeft gegeven. Dit *budgetrecht* is historisch gezien de weerslag van de gedachte dat degenen die belastingen betalen het recht hebben te beslissen wat er met de door hen opgebrachte middelen gebeurt. Om dit recht te effectueren stelt de uitvoerende macht jaarlijks een begroting op waarin de financiële consequenties van het voorgenomen beleid worden aangegeven, waarna deze begroting aan de volksvertegenwoordiging wordt voorgelegd. De kern van de begroting bestaat uit een opsomming van de noodzakelijk geachte uitgaven en een raming van de te verwachten inkomsten. Doordat de volksvertegenwoordiging de begroting vaststelt, krijgt deze een bindend karakter. De uitvoerende macht wordt in beginsel gemachtigd (geautoriseerd) om uitgaven te doen voor de in de begroting omschreven activiteiten en wel tot het in de begroting omschreven maximum. De begroting heeft dan ook in eerste instantie een *autorisatie- of staatsrechtelijke functie*: zij biedt een formeel-juridisch kader waarbinnen respectievelijk de Staten-Generaal, de provinciale staten en de gemeenteraad de desbetreffende uitvoerende macht (regering, gedeputeerde staten en het college van burgemeester en wethouders) machtiging verlenen om bepaalde uitgaven te doen.

De begroting vervult ook een aantal andere functies. Voor het voeren van een actief begrotingsbeleid is het noodzakelijk dat de begroting inzicht biedt in de bijdrage van de overheid aan een in conjunctureel en structureel opzicht evenwichtige ontwikkeling van de volkshuishouding. Deze *macro-economische functie*, die met name van belang is voor de centrale overheid, richt zich vooral op het te voeren bestedingsbeleid -hoe beïnvloedt de overheid de conjunctuur- en op vraagstukken als het toelaatbare collectieve-lastenpeil en de omvang van het financieringstekort. Hiermee is in principe tevens het financiële kader bepaald waarbinnen de begroting dient te passen. Zo staan in Nederland bij het rijk de hoogte van het collectieve-lastenpeil en de omvang van het financieringstekort de laatste decennia centraal. Daarmee ligt de ruimte voor de toelaatbaar geachte uitgavenontwikkeling vast. Overheidsuitgaven en collectieve lasten worden dan op macroniveau tegen elkaar afgewogen. Het expliciet maken van deze afweging is de essentie van de *allocatie- of keuzefunctie*. Op macroniveau

---

² *Overheidsfinanciën*, door L. Koopmans, A.H.E.M. Wellink, H.J. Woltjer en C.A. de Kam (Leiden, 1971/herziene druk 1991)

moet dit proces een oordeel mogelijk maken of de toewijzing van middelen aan de diverse activiteiten optimaal is, dat wil zeggen of zij strookt met de bij de bevolking levende preferenties, waarbij de volksvertegenwoordiging fungeert als 'preferentiemakelaar'. Nog andere functies zijn de *beheers-technische en de controlefunctie*. Bij deze functie dient de begroting als instrument om taken te kunnen delegeren aan ambtelijke diensten en als grondslag voor de interne en externe controle en een ordelijk beheer. Controleren houdt daarbij in dat zowel de rechtmatigheid als de doelmatigheid worden gezien. Bij rechtmatigheid gaat het om vragen als: is de begroting juist en volledig; is er niet gefraudeerd met de overgelegde bewijsstukken; is voor de gedane uitgaven toestemming verleend. Bij de beoordeling van de doelmatigheid gaat het om twee vragen: worden de beoogde wel bereikt (effectiviteit) en zo ja, gebeurt dit tegen de laagst mogelijke kosten (bedrijfseconomische efficiëntie). Intern worden deze controles uitgevoerd door degene die taken delegeert en door interne accountantdiensten. De externe controle geschiedt door de volksvertegenwoordiging zelf, die daarbij gebruik kan maken van een onafhankelijke instantie. Bij het rijk is dat de Algemene Rekenkamer.

2.2 Begrotingsbeginselen

De grondbeginselen die in acht dienen te worden genomen bij de begrotingsprocedure en de opzet en inrichting zijn vastgelegd in een geheel van regels en voorschriften aangeduid als de comptabiliteitswetgeving. Voor de begrotingsprocedure gelden als grondbeginselen de *openbaarheid* en de *voorafgaande toestemming*. Voor de opzet en inrichting van de begroting vormen *eenheid en universaliteit, periodiciteit* en een *overzichtelijke en doelmatige indeling* de belangrijkste uitgangspunten.

Openbaarheid is noodzakelijk voor zowel de parlementaire als de buiten-parlementaire oordeelsvorming. De openbaarheid geldt niet alleen voor de behandeling en de vaststelling van de begroting door de volksvertegenwoordiging, maar ook voor de resultaten van de controle op de begrotingsuitvoering door onafhankelijke instanties, zoals de Algemene Rekenkamer. *Voorafgaande toestemming* vloeit voort uit de autorisatiefunctie. Voordat geld uitgegeven wordt, moet daarvoor machtiging zijn verkregen. Dit vereist dat de begroting dient te zijn vastgesteld voor de aanvang van het tijdvak waarvoor zij zal gelden. In de praktijk wordt dikwijls tegen dit beginsel gezondigd en lukt het niet de begrotingsbehandeling tijdig af te ronden. Om echter stagnatie te voorkomen, bevat de comptabiliteitswetgeving voorzieningen, die de uitvoerende macht in staat stellen alvast uitgaven te doen voor reeds lopende programma's. Dit is het systeem van de 'voorlopige twaalfden'. In dit kader kan, vooruitlopend op de definitieve vaststelling van de begroting, bij de lagere overheid alvast worden beschikt over viertwaalfde deel van de in de laatst goedgekeurde

begroting vastgestelde bedragen. Door deze koppeling van de laatst vastgestelde begroting blijft de voorziening beperkt tot programma's of activiteiten waarin de volksvertegenwoordiging al is gekend. Uitgaven voor nieuw beleid zullen dus moeten wachten totdat de behandeling van de begroting voor de al lopende begrotingsperiode is afgerond. Tijdens de begrotingsuitvoering zelf doen zich vaak onverwachte ontwikkelingen voor waardoor de gevoteerde bedragen ontoereikend zijn. De begroting dient dan gewijzigd (verhoogd) te worden door het indienen van een suppletoire begroting. Tot voor kort werden bij het rijk de suppletoire begrotingen zo laat ingediend -in de regel pas na afloop van het begrotingsjaar- dat er eigenlijk sprake was van regularisatiewetgeving, dat wil zeggen dat pas achteraf toestemming werd verleend. Hoewel het parlement in nota's over de begrotingsuitvoering wel in grote lijnen op de hoogte werd gesteld, vormde dit toch een ernstige inbreuk op het budgetrecht.

Het beginsel van *eenheid en universaliteit* houdt in dat de begroting volledig moet zijn. Voor een goede uitvoering van het budgetrecht door de volksvertegenwoordiging is het vereist dat alle uitgaven en alle inkomsten tegenover elkaar staan in één samenvattend document. Slechts dan kan de volksvertegenwoordiging zich een oordeel vormen over het te voeren beleid. Uitgaven mogen niet buiten de begroting om worden gedekt. Evenmin mogen ontvangsten en uitgaven worden gesaldeerd, omdat daardoor het zicht op activiteiten wordt belemmerd.

Het beginsel van de *periodiciteit* houdt in dat zowel de staatsrechtelijke als de macro-economische functie het wenselijk maken dat de begroting op geregelde en niet te ver uiteenliggende tijdstippen aan de volksvertegenwoordiging ter vaststelling wordt voorgelegd. De comptabiliteitswetgeving bepaalt dat de begrotingsperiode samenvalt met het kalenderjaar. Daarmee sluiten de begrotingen aan bij de nationale rekeningen -het door het Centraal Bureau voor de Statistiek opgestelde stelsel van economische statistieken dat een totaal overzicht geeft van het functioneren van onze economie- en de door het Centraal Planbureau opgestelde macro-economische prognoses. Ook de controlefunctie komt alleen tot zijn recht als de controle periodiek plaatsvindt, niet al te lange tijd nadat uitgaven zijn gedaan.

De (*doelmatige*) *indeling van de begroting* is erop gericht een duidelijk inzicht te geven in de uitgaven en ontvangsten van de overheid. De indeling dient dan ook te geschieden volgens een logisch en overzichtelijk systeem. Bij de indeling kunnen de organisatie, de taken of de aard van de uitgaven en de ontvangsten het uitgangspunt zijn. Elke begrotingsfunctie stelt haar eigen eisen aan de indeling. De staatsrechtelijke functie brengt mee dat uit de begroting naar voren komt wie tegenover de volksvertegenwoordiging verantwoordelijk is voor de gevoteerde gelden. Uitgaven en ontvangsten die onder een bepaalde minister ressorteren worden daartoe in een afzonderlijk hoofdstuk samengebracht. Voor de beheerstechnische functie kan dit verder worden uitgewerkt door een onderverdeling in paragrafen per ambtelijke afdeling en dienst. De indeling

van de begroting volgt dan volledig de opbouw van de organisatie. Vanaf 1989 is de onderverdeling van de departementale begrotingen (hoofdstukken) naar organisatie-eenheden vervangen door een onderverdeling die meer aansluit bij de door ministeries uitgevoerde taken.

2.3 Begrotingsstelsels

Bij het begroten van uitgaven kunnen verschillende stelsels worden gehanteerd: 1. het verplichtingenstelsel; 2. het stelsel van verkregen rechten; 3. het kasstelsel; en 4. het stelsel van lasten en baten. Deze indeling is ontleend aan de verschillende fasen die bij transacties zijn te onderscheiden: 1. het aangaan van de verplichting door het sluiten van een contract of het geven van een opdracht; 2. de levering van het goed door de leverancier, wat gepaard gaat met het verkrijgen van recht op betaling; 3. de betaling aan de leverancier; en 4. het verbruik van het goed. Het rijk past thans een geïntegreerd *kas-verplichtingenstelsel* toe.

3 WETTELIJK KADER VAN DE RIJKSBEGROTING

De verplichting om jaarlijks met het parlement in overleg te treden over het voorgenomen beleid en de begroting van ontvangsten en uitgaven ter goedkeuring voor te leggen alsmede na afloop rekening en verantwoording af te leggen is vanaf 1887 vastgelegd in de Grondwet. Ook de positie van de Algemene Rekenkamer is hierin verankerd. In de Comptabiliteitswet zijn deze regels nader uitgewerkt.

3.1 Grondwet

Het huidige artikel 105 van de Grondwet bevat bepalingen over de rijksbegroting:

- 'De begroting van de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk wordt bij de wet vastgesteld' (eerste lid);
- 'Jaarlijks worden voorstellen van algemene begrotingswetten door of vanwege de Koning ingediend op het in artikel 65 bedoelde tijdstip' (tweede lid);
- 'De verantwoording van de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk wordt aan de Staten-Generaal gedaan overeenkomstig de bepalingen van de wet. De door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde rekening wordt aan de Staten-Generaal overlegd' (derde lid);
- 'De wet stelt regels omtrent het beheer van de financiën van het Rijk' (vierde lid).

De artikelen 76, 77 en 78 regelen de taak en samenstelling van de Algemene Rekenkamer:

- 'De Algemene Rekenkamer is belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Rijk' (art.76);
- 'De wet regelt de inrichting, samenstelling en bevoegdheid van de Algemene Rekenkamer' (art.78/eerste lid);
'Bij de wet kunnen aan de Algemene Rekenkamer ook andere taken worden opgedragen' (art.78/tweede lid).

3.2 Comptabiliteitswetgeving

3.2.1 Naar de Comptabiliteitswet 1927

Het vereiste van een wettelijke regeling omtrent de verantwoording van de rijksuitgaven en -ontvangsten is in 1887 in de Grondwet opgenomen. Pas bij wet van 21 juli 1927 (Stb. 259) 'houdende regeling van het beheer van 's Rijks financiën', de Comptabiliteitswet, komt de bedoelde regeling tot stand. Het samenstel van regels dat tot dan toe door de departementen in de loop van de jaren is gevormd, bevat in zijn geheel een 'comptabel recht' dat echter -in juridische zin- als ongeschreven recht gezien wordt. In de memorie van toelichting op het ontwerp-Comptabiliteitswet, ingediend door minister De Geer, worden de onvolkomenheden opgesomd die deze toestand met zich meebrengt: '1. onvoldoende aanpassing aan de zich wijzigende behoeften van het financieel Staatsbestuur en 2. verre-

gaand gebrek aan uniformiteit en derhalve aan overzichtelijkheid.

In de periode tussen 1887 en 1927 zijn verschillende pogingen ondernomen om een wettelijke regeling tot stand te brengen, maar de ontwerp-regelingen van minister Pierson (in 1900), minister Kolkman (in 1909) en minister Van Gijn (in 1916) halen het -in verschillende fases- niet. Aanvankelijk wordt de discussie vooral beheerst door staatsrechtelijke aspecten. Het gaat daarbij om de volledige verwezenlijking van het recht van het parlement op controle van het financiële beleid en in samenhang daarmee om een juistere bepaling van de positie en de werkwijze van de Algemene Rekenkamer. Zo is er de prangende vraag of de controle van de Rekenkamer preventief dan wel repressief van karakter behoort te zijn. Het pleit wordt beslecht ten gunste van het repressieve model. In later tijd komen, mede door de zich ontwikkelende theorie, de problemen van de begrotingstechniek zelf meer in de belangstelling te staan.

De Comptabiliteitswet van 1927 regelt -in principe- de positie van de minister van Financiën in het gehele begrotingsproces, waarmee aan zijn geleidelijk groter geworden invloed een wettelijke basis wordt gegeven. Deze invloed heeft betrekking op vorm, inhoud en beheer van de begroting. Voor wat de vorm betreft krijgt hij de bevoegdheid voorschriften omtrent de inrichting van begrotingen te geven. Hij kan hierop ook daadwerkelijk toezien omdat tevens wordt bepaald dat iedere minister zijn begrotingsontwerpen moet toezenden aan de minister van Financiën en dat deze ze -tot één geheel verzameld- aan de Kroon moet aanbieden ter indiening bij het parlement. Wat de inhoud betreft wordt aan de minister van Financiën de plicht opgelegd bezwaar te maken tegen voorgestelde uitgaven, als hij deze met het oog op de toestand van 's rijks financiën ontoelaatbaar acht. Van veel belang is dat er de minister van Financiën ook bezaar kan maken tegen posten die 'de eenheid van het Regeeringsbeleid op het gebied der financiën' in gevaar kunnen brengen, ook als hij geen bezwaar heeft tegen de totale omvang van het begrotingshoofdstuk. Door de regering wordt verder opgemerkt dat de bemoeiingen van de minister van Financiën vóór de vaststelling van de begroting verder kunnen gaan dan daarna. Bij de begrotingsuitvoering moet hij zich beperken tot het toezicht houden op een goede en overzichtelijke administratie en op een zuinige besteding van de toegestane gelden. Ook worden in de wet samenstelling, taken en bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer (opnieuw) vastgelegd. In grote lijnen is de regeling van 1927 gehandhaafd totdat deze in 1976 door een geheel nieuwe wet is vervangen. Comptabiliteitsregels voor takken van rijksdienst waarvoor krachtens de Comptabiliteitswet een afzonderlijk beheer geldt, zijn neergelegd in de Bedrijvenwet 1928 (Stb. 1928, 249).

3.2.2 Bezettingsperiode 1940-1945

Tijdens de Duitse bezetting van ons land is de Comptabili-

teitswet in werking gebleven. Wel zijn door de bezetter maatregelen genomen om te voorzien in de absentie van het parlement als belangrijke pion in het begrotingsgebeuren. De Nederlandse regering in Londen ziet zich voor hetzelfde probleem geplaatst en voorziet daarin met een -tijdelijke- comptabiliteitsregeling: Besluit van 28 juni 1940, no. 7, houdende bepalingen ter regeling van het financieel beheer der Regeering tijdens haar verblijf buiten het grondgebied in Europa (Stb. 1940, A7). Opvallend in deze regeling is dat de vooroorlogse bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer aan de minister van Financiën worden toebedeeld. Deze constructie wordt weer losgelaten krachtens het regeringsbesluit van 1 mei 1941 (Stb. 1941, B39) waarin tot instelling van een buitengewone Algemene Rekenkamer wordt besloten. Een nieuw besluit van 31 juli 1941 ('Comptabiliteitsbesluit 1941'/Stb. 1941, B67) vervangt dat van 28 juni 1940 en blijft voor de rest van de oorlogsperiode van kracht.

3.2.3 Naar de Comptabiliteitswet 1976

Na de oorlog is door de Staten-Generaal meermalen kritiek op het financiële bestel geuit. Zo wordt ondermeer gewezen op de grote verschillen tussen begrotings- en rekeningcijfers, met name wat betreft de belastingopbrengsten. De betekenis van de indeling van de begroting in 'gewone dienst' en 'buitengewone dienst' en de omvangrijke toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet 1927 (overbrenging van restanten naar een volgend dienstjaar) zijn meer dan eens onderwerp van discussie. De omvang en de late totstandkoming van suppletoire begrotingen wekken bezorgdheid bij regering en Staten-Generaal. De wettelijke regeling van de kredietopening door de minister van Financiën zou opnieuw bekeken moeten worden. Ook het bij voortdurende stijgende peil van de rijksuitgaven geeft aanleiding tot bezorgdheid. Soms wordt in de Staten-Generaal uiting gegeven aan een gevoel van onmacht de uitgaafposten kritisch te bezien. Wijziging van de werkwijze van het parlement wordt noodzakelijk geacht. De gedachte komt naar voren de doelmatigheid te doen beoordelen door een onafhankelijk orgaan. In dit verband wordt gepleit voor een uitbreiding van de taak van de Algemene Rekenkamer. Ook de instelling van een afzonderlijk onafhankelijk orgaan voor de doelmatigheidscontrole, met een informatorische taak in het bijzonder ten behoeve van de Tweede Kamer, wordt overwogen. Dit leidt midden jaren vijftig tot het inzicht dat de Comptabiliteitswet vervangen dient te worden. Bij de installatie in 1956 van de 'Commissie tot voorbereiding van een herziening van de Comptabiliteitswet', onder voorzitterschap van D. Simons, geeft de toenmalige minister van Financiën Van de Kieft de motieven om tot herziening van de wet te komen aldus weer: '...dat in de laatste jaren zowel de presentatie van de begroting als de behandeling daarvan in de Staten-Generaal moeilijkheden heeft opgeleverd. Herhaaldelijk werd in de Staten-Generaal geklaagd over het feit, dat de

begroting geen juist beeld gaf van de financiële toestand van het rijk en tengevolge van afwijkingen tussen begrotings- en rekeningcijfers het moeilijk werd zich een juist beeld van de situatie te vormen.' Het rapport van de commissie verschijnt in september 1960 en vormt de basis voor een wetsontwerp dat in 1964 wordt ingediend. Na uitvoerige behandeling en amendering wordt het ontwerp in mei 1970 door de Tweede Kamer aangevaard. In januari 1972 verwerpt de Eerste Kamer het echter op grond van de mening dat één van de artikelen strijdig zou zijn met de Grondwet. Dit bezwaar leidt tot een nieuw ontwerp van wet dat uiteindelijk in 1976 in het Staatsblad als Comptabiliteitswet wordt gepubliceerd (Stb. 1976, 671).

In de periode tot en met 1990 is deze wet drie maal gewijzigd: in 1986 (Stb. 605), 1987 (Stb. 606) en 1988 (Stb. 596). De wijziging van 1986 betrefte de controle op de administratie, uitgaven op rekeningen buiten het begrotingsverband en aanbesteding van werken; de wijziging van 1987 betrefte de rijksbegroting, de Algemene Rekenkamer en de verantwoording aan de wetgevende macht; en de wijziging van 1988 had betrekking op de oprichting van en deelneming door de staat in privaatrechtelijke rechtspersonen en inzake controlebevoegdheden van de Algemene Rekenkamer bij andere rechtspersonen dan de staat. In de periode na 1990 is de wet tweemaal gewijzigd: in 1991 (Stb. 752) en 1992 (Stb. 350). De wijziging van 1991 had betrekking op de invoering van een geïntegreerd verplichtingen-kasstelsel en de invoering van in de praktijk gebleken noodzakelijke aanpassingen, zoals de nevenschikking van de begrotingen van de ministeries en die van de staatsbedrijven. De artikelen die daartoe aan de wettekst waren toegevoegd waren op 1 mei 1993, de einddatum van dit onderzoek, nog niet in werking getreden. Het laatste heeft tot gevolg dat de eerdergenoemde Bedrijvenwet 1928 nog altijd in werking is. De wijziging van 1992 betrefte de aanpassing van het hoofdstuk dat de samenstelling en taak van de Algemene Rekenkamer regelt.

3.2.4 Indische Comptabiliteitswet

Zie hoofdstuk 6.5 voor enige opmerkingen over de Indische Comptabiliteitswet.

4 RIJKSBEGROTINGSCYCLUS

Hoewel in Nederland zowel bij het rijk als bij de lagere overheid de begroting betrekking heeft op één jaar, beslaat de totale begrotingscyclus -het tijdsverloop waarbinnen alle handelingen met betrekking tot een bepaalde begroting zich afspelen- een veel langere periode. Tussen het moment waarop met de opstelling wordt begonnen en het moment waarop de rekening wordt goedgekeurd, ligt normaal gesproken een periode van drie à vier jaar. Dit betekent dat er op elk willekeurig gekozen moment drie à vier cycli tegelijk lopen, zij het in een verschillend stadium van realisatie.

Bij elke *begrotingscyclus* kunnen vijf fasen worden onderscheiden:

1. de *voorbereiding* van de begroting; 2. het *vaststellen* van de begroting; 3. de *begrotingsuitvoering*; 4. het opstellen van de *rekening* en de *controle* op de begroting; en 5. de *verantwoording* over het gevoerde beleid en beheer.

In de fase van de *begrotingsvoorbereiding* worden de financiële consequenties van het bestaande beleid voor de komende begrotingsperiode bepaald. De begroting weerspiegelt voor een belangrijk deel de in het verleden genomen beslissingen, zoals de bestaande wetgeving die de uitgavenontwikkeling in sterke mate beïnvloedt.

De gemaakte keuzen worden in de vorm van een ontwerpbegroting aan de volksvertegenwoordiging voorgelegd. Deze stelt de begroting vast en bepaalt of het voorgenomen beleid ook mag worden uitgevoerd. Zij heeft het recht de begroting te wijzigen.

Tijdens de fase van de *begrotingsuitvoering* wordt het vastgestelde beleid uitgevoerd. Niet alleen vergt dit een inspanning van de uitvoerende macht om de beoogde doeleinden zo efficiënt mogelijk te verwezenlijken, bovendien blijkt voortdurend bijsturing van het beleid noodzakelijk. Plotselinge veranderingen zoals niet voorzienbare gebeurtenissen (bijvoorbeeld een oliecrisis), hogere loon- en prijsstijgingen of een groter beroep op overheidsinspanningen dan aanvankelijk was voorzien kunnen tussentijdse aanpassingen onvermijdelijk maken. Voorts kan er onder de druk der omstandigheden of door politieke ontwikkelingen behoefte ontstaan aan tussentijdse beleidswijzigingen. Ramingen kunnen daardoor te krap uitvallen, terwijl mogelijk elders binnen de begroting sprake is van meevallers. Meestal zijn er afspraken gemaakt om overschrijdingen terug te dringen dan wel te compenseren (het 'stringente begrotingsbeleid'). Bij wezenlijke veranderingen moeten supplettoire begrotingen worden ingediend.

Na het verwerken van alle mutaties die tijdens de begrotingsuitvoering zijn opgetreden en na interne en externe *controle* op de rechtmatigheid en de doelmatigheid kan de *rekening* bij de volksvertegenwoordiging worden ingediend en de *verantwoording* over het gevoerde beleid worden afgelegd.

Jaarlijks dient de regering op de derde dinsdag in september de rijksbegroting in. De begroting van het rijk is in wezen

een verzamelbegrip; deze omvat de begroting van het Koninklijk Huis, de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin, de begrotingen van de diverse ministeries, de begrotingsfondsen en het staatsbedrijf. Deze begrotingen, die zowel betrekking hebben op de uitgaven als op de ontvangsten, dienen elk afzonderlijk bij wet te worden vastgesteld. De begroting gaat vergezeld van de miljoenennota. Daarin geeft de minister van Financiën een totaaloverzicht van alle uitgaven en ontvangsten en van het financieringstekort. Tevens worden in de miljoenennota de hoofdlijnen van het beleid uiteengezet en wordt de budgettaire betekenis daarvan toegelicht. Ook de macro-economische ontwikkeling in ons land komt ter sprake. De verplichting om jaarlijks met het parlement in overleg te treden over het voorgenomen beleid en de begroting van ontvangsten en uitgaven ter goedkeuring voor te leggen alsmede na afloop rekening en verantwoording af te leggen is vastgelegd in de Grondwet. In de Comptabiliteitswet zijn deze regels nader uitgewerkt.

De rijksbegroting voor 1993 is verdeeld in de navolgende hoofdstukken (met de verantwoordelijke ministers):

- I Het Huis der Koningin (minister-president)
- II Hoge Colleges van Staat (minister van Binnenlandse Zaken)
- III Algemene Zaken (minister-president)
- IV Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken en Arubaanse Zaken (sinds 1986 de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid)
- V Buitenlandse Zaken (minister van Buitenlandse Zaken)
- VI Justitie (minister van Justitie)
- VII Binnenlandse Zaken (minister van Binnenlandse Zaken)
- VIII Onderwijs en Wetenschappen (minister van Onderwijs en Wetenschappen)
- IXA Nationale Schuld (minister van Financiën)
- IXB Financiën (minister van Financiën)
- X Defensie (minister van Defensie)
- XI Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (minister van VROM)
- XII Verkeer en Waterstaat (minister van Verkeer en Waterstaat)
- XIII Economische Zaken (minister van Economische Zaken)
- XIV Landbouw en Visserij (minister van Landbouw en Visserij)
- XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid (minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid)
- XVI Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (minister van WVC)
  - Ontwikkelingssamenwerking (minister van Ontwikkelingssamenwerking)
  - Aanvullende Posten (minister van Financiën)
  - Gemeentefonds (ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën)
  - Provinciefonds (ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën)
  - Fonds Investeringsrekening (ministers van Economische Zaken, Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid)
  - Rijkswegenfonds (minister van Verkeer en Waterstaat)

- Belastingafdrachten aan de Europese Gemeenschap (minister van Financiën)

De begrotingscyclus bij het rijk ziet er (in 1992) als volgt uit³:

<i>begrotingsfase</i>	<i>activiteiten</i>	<i>rapportagetijd- stip</i>
BEGROTINGSVOORBE- REIDING	Technische begro- tingsaanschrij- ving van de mi- nister van Finan- ciën	oktober t-2
	Kaderbrief	maart t-1
	Indienen primi- tieve begroting bij Financiën	uiterlijk 15 april t-1
	Bilateraal begro- tingsoverleg	mei/juni t-1
	Hangpuntenbrief	juni t-1

De *technische begrotingsaanschrijving* aan de ministeries bevat aanwijzingen over bijvoorbeeld de te verwachten prijsontwikkelingen, dollarkoers of olieprijs. De bedoeling hiervan is dat alle ministeries hun begrotingen baseren op dezelfde cijfers, rekenregels en -methodes. In december worden op het ministerie van Financiën de hoofdlijnen van het financiële beleid bepaald.

De *kaderbrief* is een brief van de minister van Financiën aan de ministers met voorstellen voor de grote lijnen van de nieuwe begroting: de omvang van het financieringstekort, de collectieve belastingdruk, de bezuinigingen en gelden voor nieuw beleid. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het Centraal Economisch Plan dat ieder jaar in de maand maart door het Centraal Planbureau wordt gepubliceerd. Eind maart, begin april bespreken de ministers de kaderbrief.

In de *hangpuntenbrief* van de minister van Financiën aan de ministerraad staan de overgebleven verschillen van mening tussen hem en zijn collega's. In juli behandelt de ministerraad de hangpuntenbrief. Nu staan de begrotingstotalen voor alle begrotingshoofdstukken vast.

De *totalenbrief* is een brief van de minister van Financiën aan

---

³ t in het schema is het jaar waarop de begroting van toepassing is.

zijn collega's waarin hij de totalen voor alle begrotingshoofdstukken heeft vastgelegd. Vanaf nu zijn er nog slechts wijzigingen mogelijk door politiekebesluitvorming, duidelijke rekenfouten en onverwachte internationale gebeurtenissen. In augustus volgt nog de augustusbrief die de laatste hangpunten moet wegwerken. Op 1 september moeten de begrotingswetten en de Miljoenennota ter advisering bij de Raad van State liggen. Vervolgens gaan de ministers in op het commentaar van de Raad in een Nader Rapport. De begrotingshoofdstukken worden bijgesteld door ambtenaren van de diverse ministeries en de ambtenaren van Financiën ontfermen zich over hun eigen begroting en de Miljoenennota. Het *koffertje* van de minister van Financiën bevat vijf stukken: de rijksbegroting, de Miljoenennota, het advies van de Raad van State met het Nader Rapport, de Macroeconomische Verkenning van het Centaal Planbureau en (met ingang van 1988) de rijksrekening over het afgelopen jaar.

BEGROTINGSVAST- STELLING	Miljoenennota en ontwerp-begrotingen naar parlement	3e dinsdag in september t-1
	Algemene politieke en financiële beschouwingen	eerste helft van oktober t-1
	Vaststelling begrotingswetten	vanaf medio oktober t-1
BEGROTINGSUITVOE- RING	Voorjaarsnota	uiterlijk 1 juni t
	Voorlopige uitkomsten	3e dinsdag in september t
	Najaarsnota	uiterlijk 1 december t
	Voorlopige rekening	uiterlijk 1 maart t+1

De *miljoenennota* dient minstens te bevatten:

- beschouwingen over de budgettaire betekenis van het voorgenomen beleid voor het rijk;
- beschouwingen over de betekenis van het voorgenomen beleid voor de volkshuishouding;
- meerjarenramingen voor vier op het begrotingsjaar volgende jaren;
- een overzicht van de wijzigingen in de ramingen die nader in dat jaar noodzakelijk worden geacht;
- een overzicht van de totalen der uitgaven en ontvangsten en saldi over de laatste tien jaren;
- een balans van de bezittingen, vorderingen en schulden

van de staat naar de toestand per 31 december van het laatst verstreken jaar met een toelichting, waaruit onder meer blijkt naar welke grondslagen deze zijn gewaardeerd. De *voorjaarsnota* is een nota die met ingang van 1988 uiterlijk in mei verschijnt. Deze geeft de stand van zaken met betrekking tot de lopende begroting. In de *voorlopige of vermoedelijke uitkomsten*, onderdeel van de Miljoenennota, staat o.a. aangegeven hoe er het lopende jaar met het geld is omgesprongen. De *najaarsnota* -voor de eerste maal gepubliceerd in 1987- geeft een tussenbalans van de begrotingsuitvoering. De *voorlopige rekening of februari-nota* geeft twee maanden na afloop van het boekjaar de voorlopige eindstand van de begroting van het afgelopen jaar.

CONTROLE EN REKENING	Indienen departementale rekeningen bij Financiën	uiterlijk 1 mei t+1
	Rekeningen naar Algemene Rekenkamer	uiterlijk 1 juni t+1
	Rapport Algemene Rekenkamer	uiterlijk 1 september t+1
	Ontwerp slotwetten en rekeningen naar Tweede Kamer	3e dinsdag in september t+1

De *rijksrekening* wordt samengesteld door Financiën uit de definitieve cijfers van het boekjaar toegestuurd door alle departementen. Sinds 1988 wordt de rijksrekening over het jaar daarvoor al op Prinsjesdag aangeboden aan de Staten-Generaal. Dit maakt de begrotingscyclus korter dan voorheen toen dat proces wel jaren kon duren.

5 ACTOREN

In de begrotingscyclus van het rijk spelen en speelden tal van actoren een rol. Hieronder volgen de belangrijkste organen die rechtstreeks een vaste rol spelen of speelden in het besluitvormingsproces rond de rijksbegroting.

De **Staten-Generaal** machtigen de regering uitgaven voor een bepaald jaar te doen en beoordelen ook het beheer en beleid van de vakministers op basis van controle- en verantwoordingsstukken. Er zijn kamercommissies voor de Rijksuitgaven en voor Financiën die in het begrotingsproces een belangrijke rol vervullen.

De **ministerraad** doet voorstellen aan de Staten-Generaal over het te voeren beleid. De ministers zijn primair verantwoordelijk voor hun eigen begrotingshoofdstuk. In de ministerraad hebben alle ministers formeel gesproken een gelijke stem, ook als het over begrotingsaangelegenheden gaat.

De **vakministers** beheren ieder een begrotingshoofdstuk. Ze zijn volgens de Comptabiliteitswet primair verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en het beheer van dat hoofdstuk. De minister beschikt over een ambtelijk apparaat dat o.a. bestaat uit een directie Financieel-Economische Zaken (FEZ) en een Departementale Accountantsdienst (DAD).

Een directie FEZ heeft de navolgende taken:

- het geven van een oordeel over beleids- en wetsvoorstellen die op het betreffende departement tot stand komen en geldelijke gevolgen kunnen hebben;
- het opstellen van de ontwerp-begroting en meerjarenramingen alsmede van aanvullende begrotingsontwerpen (suppletore begrotingen), zowel voor uitgaven als ontvangsten;
- het uitoefenen van toezicht op de uitvoering van de begroting, waarbij het met name gaat om het toezicht op de rechtmatige en doelmatige besteding van de toegestane begrotingsbedragen;
- het inrichten en bijhouden van de financiële administraties van het departement;
- het opstellen van de jaarlijkse financiële verantwoording;
- het betaalbaarstellen en het innen van vorderingen;
- het toezichthouden op de naleving van comptabele regelgeving.

De hoofden van de directies FEZ ontmoeten elkaar, onder voorzitterschap de directeur-generaal van de Rijksbegroting van het ministerie van Financiën, in vergaderingen van het **Interdepartementaal Overlegorgaan FEZ (IOFEZ)**.

De DAD heeft het toezicht op de rechtmatigheid van uitgaven en ontvangsten en adviseert over te treffen maatregelen op dit gebied. De algemene controle-taak houdt in:

- het controleren van de administraties die op het ministerie worden gevoerd ter ondersteuning van het beheer en

ten behoeve van de verantwoording die over het beheer moet worden afgelegd;

- het controleren van het beheer van de middelen zoals dat blijkt uit de administraties van het ministerie;
- het controleren van het stelsel van interne controlemaatregelen dat is opgenomen in de administratieve organisatie van het ministerie;
- het controleren van de jaarlijkse financiële verantwoording van het ministerie die aan het einde en ter afsluiting van het dienstjaar wordt opgesteld aan de hand van de administratie, gevoerd door de directies FEZ.

Regelmatig vergaderen de hoofden DAD onder leiding van de directeur van de Centrale Accountantsdienst van het ministerie van Financiën over zaken van gemeenschappelijk belang in het **Interdepartementale Overlegorgaan DAD (IODAD)**. Daarbij is ook altijd een vertegenwoordiger van de Algemene Rekenkamer aanwezig. Het secretariaat voor beide organen wordt gevoerd door het ministerie van Financiën.

De **minister van Financiën** heeft coördinerende, regelgevende en toezichthoudende taken en bevoegdheden, waarbij hij een speciale verantwoordelijkheid draagt voor:

- de algehele coördinatie van het begrotingsbeleid;
- de algehele prioriteitenstelling;
- de doelmatigheid van het beleid;
- de budgettaire inpasbaarheid van beleidsmaatregelen in relatie tot het algemene financieel-economische beleid;
- de rechtmatigheid van uitgaven en ontvangsten;
- het beheer dat over rijksmiddelen wordt gevoerd.

Het ambtelijke organisatie-onderdeel dat de minister tot zijn beschikking heeft is het directoraat-generaal van de Rijksbegroting, dat bestaat uit:

- de directie Begrotingszaken die zich met name richt op de algemene coördinatie van de begrotingscyclus en op de algemene beleidsmatige en procedurele aspecten van beleidsvoorbereiding en begrotingsbeheer, alsmede op complementaire wetgeving;
- de Inspectie der Rijksfinanciën die zich met name richt op het toetsen van beleidsvoornemens van ministeries en van begrotingsvoorstellen op doelmatigheid en budgettaire inpasbaarheid. De Inspectie houdt zich ook bezig met het -op hoofdlijnen- kritisch volgen van de begrotingsuitvoering. Ook kan de Inspectie zelf bestaand beleid doorlichten en aan de hand daarvan beleidsvoorstellen doen;
- de Centrale Accountantsdienst (v.a. 1 april 1993: directie Accountancy Rijksoverheid) die zich richt op coördinatie en toezicht op het beleid dat in de rijksdienst wordt gevoerd ten aanzien van de rechtmatigheid van uitgaven en ontvangsten en op het financiële beheer in de rijksdienst;
- de directie Financiering Publiekrechtelijke Lichamen die ondermeer tot taak heeft, in nauw overleg met het

ministerie van Binnenlandse Zaken, zorg te dragen voor de financiële relaties tussen het rijk en de lagere overheden.

Duidelijk moge zijn dat de minister van Financiën naast coördinerend bewindsman ook vakminister is, net als zijn collegae in de ministerraad. Zijn vakinhoudelijke taken betreffen de beleidsterreinen financieel-economisch en (internationaal) monetair beleid en fiscale zaken. De natuurlijke spanning tussen de afzonderlijke vakdepartementen en de minister van Financiën in zijn coördinerende rol in het begrotingsproces doet zich derhalve ook voor binnen het ministerie van Financiën. Er bestaan op dit punt afspraken tussen de CDFEZ als de centrale coördinerende directie voor de begroting van Financiën, de Inspectie der Rijksfinanciën en de Secretaris-Generaal van het ministerie om ook binnen Financiën de bij de vakministeries gebruikelijke controle-procedures toe te passen.

De **Algemene Rekenkamer** is een hoog college van staat dat bestaat uit drie leden en wordt ondersteund door een ambtelijk apparaat. De taak van de Rekenkamer is vastgelegd in de Comptabiliteitswet: het toezichthouden als externe controleur op de rechtmatigheid en doelmatigheid van het overheidshandelen, waaronder begrepen de overheidsorganisatie en het gevoerde beheer. Rapporten van de Rekenkamer bevatten voor de Staten-Generaal informatie om het overheidshandelen te kunnen toetsen. In beginsel beoordeelt de Rekenkamer het gevoerde beleid en niet de beleidsvoornemens als zodanig. De Rekenkamer speelt derhalve een rol in de fase van controle en verantwoording en niet bij de voorbereiding en uitvoering van de begroting. In de periode 1941-1945 was in Londen de **Buitengewone Algemene Rekenkamer** actief. Dit orgaan had als taak het houden van toezicht op 's rijks financiën in Londen.

De **Raad van State** is een hoog college van staat dat ondermeer geraadpleegd dient te worden bij (begrotings-)voorstellen van wet.

Het **Centraal Planbureau** heeft ondermeer als taak het ontwerpen van een Centraal Economisch Plan, dat ieder jaar in maart gepubliceerd wordt en de regering op economisch en financieel terrein van advies dient. Op Prinsjesdag publiceert het bureau de Macro-economische Verkenning met daarin voorspellingen over de economische ontwikkelingen in het volgend jaar. In de fase van de begrotingsvoorbereiding speelt het bureau een rol in het doorrekenen van de financieel-economische effecten van beleidsvoorstellen van de regering.

De **Centraal Economische Commissie** is een commissie met vertegenwoordigers van verschillende departementen die op verzoek van het kabinet adviezen geeft op sociaal-economisch en macro-economisch gebied. Ook kan ze bij de voorbereiding van de begroting worden ingeschakeld.

De **Commissie tot voorbereiding van een herziening van de Comptabiliteitswet**, ingesteld bij beschikking van de minister van Financiën van 31 mei 1956 en onder voorzitterschap van D. Simons, heeft zich tussen 1956 en 1960 bezig gehouden met het opstellen van een advies aan de minister van Financiën over een herziening van de Comptabiliteitswet 1927. Dit advies vormde de basis voor wat uiteindelijk de Comptabiliteitswet 1976 is geworden.

De **Interdepartementale Werkgroep Herziening Comptabiliteitswet 1976**, ingesteld bij beschikking van de minister van Financiën van 17 februari 1983 en opgeheven (per 1 januari 1992) bij het Instellingsbesluit IOFEZ 1992 van 20 december 1991, met o.a. als taak het doen van voorstellen tot wijziging van de Comptabiliteitswet 1976.

De **Ministeriële commissie heroverweging rijksbegroting (MCHR)**, ingesteld bij besluit van de ministerraad van 28 juli 1986, heeft als taak 'het voorbereiden van de besluitvorming van de Ministerraad over heroverwegingsvoorstellen in het kader van de jaarlijkse begrotingsvoorbereiding'.

In de bezettingsperiode 1940-1945 spelen -vanwege het ontbreken van politiek-verantwoordelijke ministers- de **secretarissen-generaal** van de departementen een belangrijke rol. De **secretaris-generaal** van het departement van Financiën kreeg in deze periode de coördinerende taken in het begrotingsgebeuren toebedeeld. Ook de **Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied** treedt in deze periode op als actor.

6 HANDELINGEN

6.1 Algemeen

In dit hoofdstuk zijn de handelingen opgenomen die door de in het vorige hoofdstuk opgesomde actoren verricht worden binnen het begrotingsproces. Niet opgenomen zijn de handelingen van de Staten-Generaal, de Raad van State, de Ministerraad, het Centraal Planbureau, de Centraal Economische Commissie en de Ministeriële commissie heroverweging rijksbegroting, aangezien in andere PIVOT-onderzoeken aan deze organen aandacht besteed is of zal worden.

De voor dit onderzoek verzamelde handelingen zijn verwerkt in uniek genummerde datablokken die opgebouwd zijn uit de navolgende items:

- *grondslag*
- *actor*
- *handeling*
- *produkt*
- *periode*
- *opmerking*

grondslag

Het item grondslag geeft de (wettelijke) basis van de handeling.

actor

Het item actor geeft het overheidsorgaan dat de handeling verricht.

De handelingen met als actor de minister van Financiën zijn die handelingen die hij verricht in zijn bijzondere verantwoordelijkheid voor het begrotingsproces. Zoals in het vorige hoofdstuk al is beschreven heeft de minister van Financiën naast zijn bijzondere taak in het begrotingsgebeuren ook een taak als vakminister. Wanneer derhalve als actor 'vakministers' wordt aangegeven, betreft dit ook de minister van Financiën in die hoedanigheid.

handeling

Het item handeling geeft een parafrasering van de betreffende wettekst.

De handelingen (b.v.) 'het stellen van regels' en 'het verlenen van een ontheffing' houden respectievelijk mede in: 'het wijzigen en intrekken van regels' en 'het wijzigen en intrekken van een ontheffing'.

Het nb bij de handeling geeft bijzonderheden over de rol van een andere actor dan wel andere actoren in de (verdere) procedure.

produkt

Bij het item produkt is zoveel als mogelijk het bestuurlijk-juridisch niveau aangegeven waarin de handeling heeft geresulteerd.

1. - handelingen met als produkt wetten van algemene strekking;
2. - handelingen met als produkt algemene maatregelen van bestuur;
3. - handelingen met als produkt 'grote' kb's;
3. - handelingen met als produkt ministeriële regelingen (van algemene strekking);
nb Deze categorie wordt ook wel aangeduid als 'beschikking', 'besluit' of 'verordening'. In 'Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek' (Stcrt. 1984, 52) wordt aangeraden deze categorie 'regeling' te noemen.
- handelingen met als produkt 'kleine' kb's van algemene strekking;
4. - handelingen met als produkt wetten, zijnde niet van algemene strekking;
- handelingen met als produkt beschikkingen, zijnde niet van algemene strekking;
- handelingen met als produkt 'kleine' kb's, zijnde niet van algemene strekking.

periode

Het item periode geeft de jaren waarin de handeling werd verricht.

opmerking

Het item opmerking geeft eventueel bijzonderheden over de handeling.

6.2 Periode 1940-1977

De Comptabiliteitswet 1927 vormde in de periode 1940-1977 de wettelijke basis voor het begrotingsproces. De handelingen uit deze wet en uit enige andere wetten en het KB Stb. 1945, F240 staan opgesomd in paragraaf 6.2.1.

Formeel gezien was de Comptabiliteitswet 1927 ook de basis in de bezettingsperiode van 1940-1945, maar de gewijzigde machtsverhoudingen noopten de bestuurders tot aanpassing van de comptabiliteitsregels en -procedures. In Nederland leidde dat tot regels waar handelingen uit voortvloeiden die opgenomen zijn in paragraaf 6.2.2. De Nederlandse regering in Londen legde de nieuwe regels neer in besluiten waarin het hele begrotingsproces opnieuw beschreven stond en waaruit handelingen voortvloeiden die opgenomen zijn in paragraaf 6.2.3.

6.2.1 Comptabiliteitswet 1927 en andere regelingen

Tenzij anders vermeld is de datum van inwerkingtreding van onderstaande artikelen uit de Comptabiliteitswet: 1 oktober 1928 (Stb. 1928, 384), 1 januari 1929 (Stb. 1928, 213) of bij wijzigingswet van vòòr 1 januari 1940. De wet is ingetrokken krachtens art.92/eerste lid van de Comptabiliteitswet 1976 (Stb. 1976, 671).

COMPTABILITEITSWET 1927

Hoofdstuk I Van de Rijksbegroting. §1 Inrichting der Rijksbegroting

(1)

grondslag Grondwet art.133 en CW art.1 en 8
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van Middelenwetten.
produkt zie handeling
periode 1940-1977
opmerking De Middelenwet is een wet waarin de middelen tot dekking van de rijksuitgaven staan vermeld. Als bijlage bij de memorie van toelichting wordt een ramingstaat gevoegd die ten aanzien van elk middel een raming van het daarop te ontvangen bedrag bevat.

(2)

grondslag CW art.6/tweede lid (vervallen krachtens Stb. 1945, F 240)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het overbrengen van bedragen uit het hoofdstuk betreffende de nationale schuld naar de andere hoofdstukken van de begroting

van uitgaven, wegens rente en aflossing van aangega-
ne leningen.
produkt voordracht tot regeling (klein kb waarschijnlijk
nooit tot stand gekomen)
periode 1940-1945

(3)

grondslag CW art.10
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van voorschriften inzake de inrichting
van de begroting.
produkt jaarlijkse begrotingsaanschrijving
periode 1940-1977

(4)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota houdende streefcijfers
die de begrotingsruimte van de vakministers bepaalt.
produkt zgn. Streefcijfernota
periode -1977

Hoofdstuk I Van de Rijksbegroting. §1 Van de vaststelling der
Rijksbegroting en de uitvoering der begrotingswetten

(5)

grondslag CW art.11/tweede lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van wetsontwerpen tot vaststelling van
het hoofdstuk van de begroting van uitgaven waarover
deze het beheer voert.
nb De wetsontwerpen worden toegezonden aan de minis-
ter van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(6)

grondslag CW art.11/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het toetsen van wetsontwerpen tot vaststelling van
het hoofdstuk van de begroting van uitgaven.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(7)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een algemeen overzicht van de

rijksbegroting en de resterende geschilpunten tussen de minister van Financiën en de vakministers.
nb Ten behoeve van de ministerraad.

produkt zie handeling
periode -1977

(8)

grondslag CW art.11/vijfde lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Miljoenennota, houdende:
- een nota inzake de toestand van 's rijks financiën;
- een verzamelstaat inzake de totalen van alle hoofdstukken van de begroting van uitgaven;
- het totaal van de ramingstaat.

produkt zie handeling
periode 1940-1977

(9)

grondslag CW art.12 en CW art.75
actor minister van Financiën
handeling Het houden van toezicht op de uitgaven en ontvangsten van het rijk.

produkt zie handeling
periode 1940-1977

(10)

grondslag CW art.14/tweede lid
actor vakministers
handeling Het beschikken over geldsommen, toegestaan bij begrotingswet.

produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(11)

grondslag CW art.15/tweede lid
actor vakministers
handeling Het beschikken over ten hoogste vier twaalfde gedeelte van de bedragen die in de laatst vastgestelde begroting voor een geheel jaar zijn toegestaan
nb Met medewerking van de minister van Financiën.

produkt beschikking
periode 1940-1977

(12)

grondslag CW art.15/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van medewerking aan het beschikken (door de vakminister) over ten hoogste vier twaalfde

gedeelte van de bedragen die in de laatst vastgestelde begroting voor een geheel jaar zijn toegestaan.

produkt zie handeling
periode 1940-1977

(13)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota -de zgn. Voorjaarsnota- inzake de ontwikkeling van de lopende begroting.
produkt zie handeling
periode ca.1965-1977

(14)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota inzake de uitvoering van de begroting van het afgelopen jaar houdende herziene ramingen van de uitgaven, de belastingen en de niet-belasting ontvangsten.
produkt nota (later Februarinota genoemd)
periode -1977
opmerking Het streven was de nota voor 1 maart van het jaar volgend op het begrotingsjaar gereed te hebben.

Hoofdstuk II Van het dienstjaar. §3 Van de uitgaven

(15)

grondslag CW art.24/eerste en tweede lid
actor vakministers
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de begroting van het volgende jaar.
nb Met medewerking van de minister van Financiën.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbesluit/klein kb)
periode 1940-1977

(16)

grondslag CW art.24/eerste en tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het meewerken aan de toevoeging door de vakministers van 'ongebruikte' bedragen aan de begroting van het volgende jaar.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbesluit/klein kb)
periode 1940-1977

Hoofdstuk III Van het beheer der Rijksgeldmiddelen. §1 Algeme-
ne bepalingen

(17)

grondslag CW art.26/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de inrichting en werk-
wijze van de boekhoudingen bij de ministeries.
nb Na overleg met de betrokken Minister en de Alge-
mene Rekenkamer.
produkt (regelingen)
- Beschikking (inzake boekhoudvoorschriften) no.1
(25 oktober 1928)
- Instructie betreffende de departementale beta-
lingen via de Postcheque- en Girodienst (16 mei
1967)
- Voorschriften voor de administratie en de ver-
slaglegging der verplichtingen (21 juli 1970)
- Voorschriften voor de administratie en de ver-
slaglegging van de staatsgaranties (18 november
1970)
- Voorschriften voor de samenstelling van de
maandoverzichten van de begrotingsuitgaven, de
verplichtingen en de middelen door de afdelin-
gen Comptabiliteit der departementen (22 novem-
ber 1973)
periode 1940-1977

(18)

grondslag CW art. 26/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van ambtenaren die controle uitoefenen
op de departementale boekhoudingen.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(19)

grondslag CW art. 26/vierde lid
actor minister van Financiën
handeling Het geven van voorschriften inzake de inrichting en
werkwijze van een centrale boekhouding voor de
dienst van 's rijks schatkist bij het ministerie van
Financiën.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

Hoofdstuk III Van het beheer der Rijksgeldmiddelen. §2 Van de
ontvangsten

(20)

grondslag CW art.27/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het niet onder de middelen tot dekking van de rijks-
uitgaven verantwoord van ontvangsten van het rijk.
produkt voordracht tot beschikking
voorbeeld: Wet van 15 december 1938, inzake toepas-
sing van artikel 27, eerste lid, der Comptabili-
teitswet op een aan den staat gedane schenking (Stb.
1938, 1412)
periode 1940-1977

(21)

grondslag CW art.28/eerste en tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het kwijtschelden van burgerrechtelijke, het rijk
toekomstige vorderingen.
nb De voordracht gaat uit van de minister van Finan-
ciën en de betrokken vakminister.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb of wet)
periode 1940-1977

(22)

grondslag CW art.28/eerste en tweede lid
actor vakministers
handeling Het kwijtschelden van burgerrechtelijke, het rijk
toekomstige vorderingen.
nb De voordracht gaat uit van de minister van Finan-
ciën en de betrokken vakminister.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb of wet)
periode 1940-1977

Hoofdstuk III Van het beheer der Rijksgeldmiddelen. §3 Van de uitgaven

(23)

grondslag CW art.32/eerste lid
actor vakministers
handeling Het verlengen van de maximale termijn van vijf jaar
voor het aangaan van overeenkomsten met betrekking
tot werken of leveringen.
produkt voordracht tot beschikking (bij wet)
voorbeelden:
- Wet van 25 juli 1959 tot verlenging van de
termijn voor het aangaan van overeenkomsten
nopens werken als bedoeld in de Deltawet (Stb.
1959, 315);
- Wet van 29 mei 1967, houdende verlenging van
het tijdperk, bedoeld in artikel 32, tweede
lid, der Comptabiliteitswet 1927 (Stb. 259)

voor het aangaan van overeenkomsten wegens werken voor de nieuwe havendammen bij Hoek van Holland en wegens leveringen voor die werken (Stb. 1967, 355).

periode 1940-1977

(24)

grondslag CW art.33/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de aanbesteding van werken.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit aanbesteding van werken 1973 (Stb. 1973, 202); vervangt Reglement openbare aanbestedingen (kb van 30 augustus 1932, nr. 43) en andere kb's van algemene strekking
periode 1940-1977

(25)

grondslag CW art.34/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van vrijstellingen van de verplichting tot zekerheidsstelling.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(26)

grondslag CW art.36/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het openen van krediet aan de vakministers ter verrichting van betalingen.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(27)

grondslag CW art.37/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het opdragen aan comptabelen tot het doen van betalingen, zonder dat daarvoor de minister van Financiën krediet is geopend.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(28)

grondslag CW art.37/eerste lid
actor vakministers
handeling Het opdragen aan comptabelen tot het doen van betalingen, zonder dat daarvoor de minister van Financiën krediet is geopend.
nb Met medewerking van de minister van Financiën.

produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(29)

grondslag CW art.37/derde lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van een staat van uitgaven die in een kalendermaand, zonder voorafgaande krediet-opening, als in het eerste lid bedoeld, zijn gedaan.
nb De vakminister zendt deze staat aan de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(30)

grondslag CW art.38/vijfde lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake gelden, welke verstrekt worden ten behoeve van de korpsen van de landmacht.
nb In samenwerking met de betrokken minister en na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt voordracht tot regeling (klein kb/waarschijnlijk nooit tot stand gekomen)
periode 1940-1977

(31)

grondslag CW art.38/vijfde lid
actor minister van Defensie
handeling Het stellen van regels inzake gelden, welke verstrekt worden ten behoeve van de korpsen van de landmacht.
nb In samenwerking met de minister van Financiën en na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt voordracht tot regeling (klein kb/waarschijnlijk nooit tot stand gekomen)
periode 1940-1977

Hoofdstuk III Van het beheer der Rijksgeldmiddelen. §4 Van de Comptabelen

Onder 'comptabelen' verstaat artikel 39/eerste lid: 'alle personen en instellingen, die hetzij gemunt geld of geldswaardig papier, het Rijk toebehorende of in 's Rijks kas gedeponeerd, hetzij aan het Rijk toebehorende goederen ten verkoop onder zich hebben of die het beheer voeren over in 's rijks kas aanwezige geldmiddelen'. Comptabelen die een zelfstandig beheer voeren, zijn rekenplichtig aan de Algemene Rekenkamer. De controle op de rekenplichtigen is een kassiercontrole en van een andere orde dan de controle die de Algemene Rekenkamer

uitoefent ter controle van de ontvangsten en uitgaven.

(32)

grondslag CW art.39/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de wijze van verantwoording van het geldelijk beheer aan boord van oorlogsschepen en bij andere administraties van de zeemacht.
produkt voordracht tot regeling (klein kb/onbekend)
periode 1940-1977

(33)

grondslag CW art.39/vierde lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van ontheffingen van het bepaalde in de wet inzake het geldelijk beheer bij de korpsen en verdere onderdelen van de landmacht.
nb In samenwerking met de betrokken minister en na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(34)

grondslag CW art.39/vierde lid
actor minister van Defensie
handeling Het verlenen van ontheffingen van het bepaalde in de wet inzake het geldelijk beheer bij de korpsen en verdere onderdelen van de landmacht.
nb In samenwerking met de minister van Financiën en na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(35)

grondslag CW art.39/vijfde lid
actor minister van Financiën
handeling Het opleggen van de rekenplichtigheid (aan de Algemene Rekenkamer) aan andere personen, die van rijkswege zijn belast met het beheer van gelden of goederen en als zodanig comptabelen zijn.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(36)

grondslag CW art.40/tweede lid
actor vakministers
handeling Het samenstellen van de verantwoording van de ter goede rekening verstrekte gelden.

nb De verantwoording wordt ingezonden aan de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(37)

grondslag CW art.42/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van bescheiden waarmee betalingen ten laste van de begroting uit de rijkskas kunnen worden gedaan.
nb Gehoord de Algemene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(38)

grondslag CW art.43
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verlenen van ontheffingen aan comptabelen inzake de verantwoordelijkheid voor het door hen gevoerde beheer.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(39)

grondslag CW art.44
actor vakministers
handeling Het opstellen van gespecificeerde opgaven van de bestanddelen van de kas en het verstrekken van inlichtingen inzake alle betalingen.
nb Te zenden aan de minister van Financiën of de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

Hoofdstuk IV Van de samenstelling en taak van de Algemeene Rekenkamer. §2 Verplichtingen en bevoegdheden

(40)

grondslag CW art.59
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het opstellen van een jaarverslag.
nb Het jaarverslag wordt toegezonden aan de Staten-Generaal.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(41)

grondslag CW art.60/eerste en tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het opstellen (aan de hand van onderzoeken) van:
- 'voorstellen' en 'mededelingen' aan de vakminister ter vermindering van de rijksuitgaven, ter vermeerdering van de rijksontvangsten en ter verbetering of vereenvoudiging van 's rijks financiële beheer;
- 'opmerkingen en 'bedenkingen' aan de vakminister inzake de ontvangsten en uitgaven in het belang van 's rijks schatkist.
nb Van genoemde voorstellen, e.d. kan de Algemene Rekenkamer mededeling doen aan de minister van Financiën en aan de Staten-Generaal (CW art.60/derde lid).
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(42)

grondslag CW art.61/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de vakministers inzake de controle op het financieel beheer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(43)

grondslag CW art.61/tweede lid
actor vakministers
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de Algemene Rekenkamer inzake de controle op het financieel beheer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(44)

grondslag CW art.62/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het melden van begrotingsoverschrijdingen aan de Kroon en de Staten-Generaal, indien de inlichtingen die de betrokken minister daarover heeft verstrekt als niet afdoende worden beschouwd.
produkt brief/onderdeel van het jaarverslag
periode 1940-1977

(45)

grondslag CW art.64/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het controleren of rijkseigendommen in voldoende mate productief zijn en of de daarop betrekking

hebben de voorschriften behoorlijk worden nageleefd.
produkt onderdeel van het jaarverslag.
periode 1940-1977

(46)

grondslag CW art.65
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het vaststellen van de wijze waarop en de termijnen
waarbinnen rekening en verantwoording door de comp-
tabelen aan de Algemene Rekenkamer moeten worden
afgelegd.
nb Na overleg met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(47)

grondslag CW art.66/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het controleren van de verantwoordingen ingestuurd
door comptabelen (CW art.44) en het naar aanleiding
daarvan vragen om inlichtingen.
nb De Algemene Rekenkamer doet van genoemde beschik-
kingen mededeling aan de betrokken vakminister.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(48)

grondslag CW art.66/eerste lid
actor vakministers
handeling Het naar aanleiding van de controle van de verant-
woording door de Algemene Rekenkamer verstrekken van
inlichtingen.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(49)

grondslag CW art.66/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het doen van opgave aan de Kroon van de rekeningen
die onafgedaan zijn gebleven.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(50)

grondslag CW art.67/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verrichten van onderzoeken bij de overheidsadmi-
nistraties naar de kassen en voorraden, de boeken,
rekeningen, verantwoordingen, bewijsstukken en ver-

dere bewijzen.
produkt zie handeling
periode 1940-1977
opmerking Het onderzoek wordt verricht door een commissie die bestaat uit één of meer leden of ambtenaren van de Algemene Rekenkamer en desgewenst uit één of meer boekhoudkundigen.

(51)

grondslag CW art.68
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verlenen van ontheffingen van de verplichting tot het inzenden van rekeningen, verantwoordingen, bewijsstukken en verdere bewijzen, wanneer de Algemene Rekenkamer gebruikmaakt van de bevoegdheid bedoeld in artikel 67.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(52)

grondslag CW art.69/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het aan de hand van het in artikel 67 bedoelde onderzoek vaststellen van saldi van comptabelen.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(53)

grondslag CW art.70
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het opleggen van boetes aan comptabelen of aan hen die anderszins nalatig zijn geweest.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(54)

grondslag CW art.72/eerste lid
actor vakministers
handeling Het verzoeken aan de Algemene Rekenkamer om herziening van de beslissing inzake de vaststelling van zijn rekening, de oplegging van een boete of de vaststelling van een ambtshalve opgemaakte rekening.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(55)

grondslag CW art.72/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het beslissen op verzoeken (van de vakministers) om

herziening van de beslissing inzake de vaststelling van zijn rekening, de oplegging van een boete of de vaststelling van een ambtshalve opgemaakte rekening.
produkt beschikking/onderdeel jaarverslag
periode 1940-1977

(56)

grondslag CW art.73/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van aan de Algemene Rekenkamer overlegde stukken die desgewenst kunnen worden teruggeven en het aanwijzen van dienststukken waarvan bewijsstukken of bescheiden, nadat de rekening en verantwoording waar ze bijhoren is goedgekeurd, op een aan te wijzen plaats zullen worden bewaard
nb De Algemene Rekenkamer gehoord.
produkt voordracht tot amvb (onbekend)
periode 1940-1977

(57)

grondslag CW art.73/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van soorten van stukken die na een te bepalen termijn kunnen worden opgeruimd.
produkt voordracht tot regeling (klein kb/onbekend)
periode 1940-1977

Hoofdstuk IV Van de samenstelling en taak van de Algemeene Rekenkamer. §3 Controle op de ontvangsten

(58)

grondslag CW art.75/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het controleren van de ontvangsten ten behoeve van het rijk gedaan.
produkt rapport/verslag
periode 1940-1977

(59)

grondslag CW art.75/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het vaststellen van de wijze van controle inzake de ontvangsten ten behoeve van het rijk gedaan.
nb Na overleg met de betrokken vakministers.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

Hoofdstuk IV Van de samenstelling en taak van de Algemeene

Rekenkamer. §4 Controle op de uitgaven

De in deze paragraaf opgenomen handelingen zijn, krachtens artikel 19/tweede lid van de Bedrijvenwet 1928, van overeenkomstige toepassing op die takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.

Onder 'verevening' wordt verstaan: het goedkeuren dat een uitgave in de rekening wordt opgenomen.

(60)

grondslag CW art.77/eerste lid (ook: art.63 en 82/derde lid)
actor Algemene Rekenkamer

handeling Het verevenen van uitgaven ten laste van de begroting.

nb De betrokken minister wordt in kennis gesteld van de bevindingen van de Algemene Rekenkamer; eventueel met uitnodiging het nodige te doen om de bedenkingen van de Algemene Rekenkamer op te heffen.

periode 1940-1977

produkt beschikking

opmerking De Algemene Rekenkamer onderzoekt daartoe:

- of de uitgave valt binnen de omschrijving van het begrotingsartikel, waarop zij is aangewezen; voorts of zij behoort tot het dienstjaar ten laste waarvan zij wordt gebracht en of het begrotingsartikel toereikend was;
- of de schuldvordering niet was verjaard;
- of de overlegde bewijsstukken naar waarheid zijn opgemaakt en voldoende zijn om het verkregen recht van de schuldeiser te staven;
- of in het algemeen geen wet, koninklijk besluit of ander wettelijk voorschrift de verevening in de weg staat.

(61)

grondslag CW art.77/tweede lid

actor minister van Financiën

handeling Het bepalen dat verevening voor onvoorziene uitgaven niet noodzakelijk is.

produkt voordracht tot beschikking (klein kb)

periode 1940-1977

(62)

grondslag CW art.78

actor minister van Financiën

handeling Het vaststellen van de termijnen waarbinnen verevening moet worden aangevraagd.

nb Gehoord de Algemene Rekenkamer.

produkt (voordracht tot klein kb) Besluit tot vaststelling termijnen, binnen welke verevening moet worden aangevraagd (Stb. 1928, 413/b.w. Stb. 1982, 506)

periode 1940-1977

(63)

grondslag CW art.81
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het stellen van termijnen waarbinnen, in afwijking van het gestelde krachtens artikel 78, een aanvraag tot verevening kan worden ingediend.
nb De betrokken minister wordt hiervan in kennis gesteld.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(64)

grondslag CW art.82/eerste lid
actor vakministers
handeling Het doen van voorstellen aan de Algemene Rekenkamer tot opheffing van haar bezwaar tegen verevening, als bedoeld in artikel 80.
nb Binnen een termijn van drie maanden na de mededeling van bezwaar van de Algemene Rekenkamer aan de betrokken vakminister.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(65)

grondslag CW art.82/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verlengen van de termijn waarbinnen de vakminister voorstellen kan doen tot opheffing van het bezwaar tegen verevening.
nb De termijn kan met tweemaal drie maanden worden verlengd.
produkt beschikking
periode 1940-1977

(66)

grondslag CW art.83
actor vakministers
handeling Het bepalen dat een uitgaaf alsnog door de Algemene Rekenkamer onder de rijksuitgaven zal worden opgenomen.
produkt voordracht tot beschikking (via wetten/voorbeelden: Stb. 1974, 715, Stb. 1976, 697, Stb. 1979, 205 en Stb. 1980, 645)
periode 1940-1977

Hoofdstuk V Van de Rijksrekening

(67)

grondslag CW art.84/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het opmaken over elk dienstjaar van de rekening van alle rijksontvangsten.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(68)

grondslag CW art.84/tweede lid
actor vakministers
handeling Het opmaken over elk dienstjaar van de rekening van uitgaven.
nb De rekeningen die niet door de minister van Financiën behoeven te worden opgemaakt, worden vóór 1 april van het jaar volgende op het dienstjaar aan deze minister toegezonden.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(69)

grondslag CW art.86/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het samenstellen van een algemene rekening van alle uitgaven en ontvangsten van het rijk.
nb De rekening wordt vóór 1 juni van het jaar volgende op het dienstjaar aan de Algemene Rekenkamer ter goedkeuring toegezonden.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(70)

grondslag CW art.86/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het goedkeuren van de algemene rekening van alle uitgaven en ontvangsten van het rijk.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(71)

grondslag CW art.86a
actor minister van Financiën
handeling Het, eens in de tien jaar, afboeken van de nadelige saldi van de kapitaalsdienst tegen de opbrengst van in die periode gesloten geldleningen.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. afboekingswetten)
periode 1940-1977

Hoofdstuk VI Van de afzonderlijke onderdeelen en takken van Rijksdienst

(72)

grondslag CW art.87
actor vakministers
handeling Het aanwijzen van onderdelen van de rijksdienst die een afzonderlijk beheer zullen hebben.
produkt voordracht tot beschikking (bij wet)
voorbeelden:
- Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds;
- Fonds uitvoering Tiendwet 1907;
- Leeningsfonds 1914;
- Fonds voltooiing vestingstelsel;
- Fonds verbetering kustverdediging;
- Zuiderzeefonds;
- Wegenfonds.
periode 1940-1977

(73)

grondslag CW art.88/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
produkt (voordracht tot wet) Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249)
periode 1940-1977

(74)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.3/vierde lid en art.18/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van voorschriften inzake de inrichting van de begroting en de rekening van takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb Na overleg met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(75)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.7/derde, vijfde en zesde lid
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van rentepercentages voor takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(76)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.8/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van regels inzake het bedrag dat jaarlijks als waardevermindering op de bezittingen moet worden afgeschreven voor takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb In overeenstemming met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(77)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.8/eerste lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van regels inzake het bedrag dat jaarlijks als waardevermindering op de bezittingen moet worden afgeschreven voor takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb In overeenstemming met de minister van Financiën.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(78)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.11/tweede lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van wetsontwerpen tot vaststelling van het hoofdstuk van de begroting voor de takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen en waarover deze het beheer voert.
produkt zie handeling
periode 1940-1977
opmerking De minister van Financiën kan bezwaar maken tegen het wetsvoorstel indien de toestand van 's rijks financiën daartoe aanleiding geeft.

(79)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.12/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het houden van toezicht op de uitvoering op de begroting van de takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb Indien daartoe aanleiding is, brengt de minister van Financiën de betrokken vakminister in kennis van zijn opmerkingen. Is diens antwoord niet naar genoegen van de minister van Financiën, dan deelt hij zijn opmerkingen mee aan de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(80)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.13/tweede lid
actor vakministers
handeling Het uitvoeren van de begrotingen van de takken van
rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn
aangewezen (aangaan van verplichtingen; verrichten
van betalingen; ontvangen van betalingen; en de
administratieve verwerking daarvan).
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1977

(81)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.16
actor vakministers
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de
begroting van het volgende jaar van de takken van
rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn
aangewezen.
nb Met medewerking van de minister van Financiën.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbe-
sluit/klein kb)
periode 1940-1977

(82)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.16
actor minister van Financiën
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de
begroting van het volgende jaar van de takken van
rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn
aangewezen.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbe-
sluit/klein kb)
periode 1940-1977

(83)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.17/eerste lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van de rekeningen van de takken van
rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn
aangewezen.
nb De betrokken vakminister zendt de rekening aan de
minister van Financiën ter onderzoek toe.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(84)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.19/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het onderzoeken van de rekeningen van de takken van
rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn
aangewezen.

nb De minister van Financiën zendt de rekeningen en de resultaten van zijn onderzoek toe aan de Algemene Rekenkamer. De opmerkingen naar aanleiding van zijn onderzoek stuurt hij toe aan de betrokken vakminister.

produkt zie handeling
periode 1940-1977

(85)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.19/derde lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het onderzoeken van de rekeningen van de takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb De Algemene Rekenkamer zendt de door haar goedgekeurde rekeningen, met de daarbij gevoegde opmerkingen, aan de kroon.

produkt zie handeling
periode 1940-1977

(86)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.21
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van regels inzake het houden van rekeningen-courant door de minister van Financiën en de takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen en door die takken van dienst onderling.

produkt (voordracht tot) Amvb als bedoeld in artikel 21 der Bedrijvenwet 1928 (Stb. 1930, 182)
periode 1940-1977

(87)

grondslag Amvb als bedoeld in artikel 21 der Bedrijvenwet 1928 (Stb. 1930, 182) art.4
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van de wijze waarop het rijk schulden aan en vorderingen op de takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aangewezen verrekent.

nb Na overleg met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(88)

grondslag Amvb als bedoeld in artikel 21 der Bedrijvenwet 1928 (Stb. 1930, 182) art.5
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van de wijze waarop de renteberekening in de rekening-courant met de takken van rijks-

dienst die voor een afzonderlijk beheer zijn aange-
wezen plaatvindt.
nb Na overleg met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(89)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.22/eerste lid
actor vakministers
handeling Het samenstellen van overzichten inzake de exploita-
tie van de takken van rijksdienst die voor een af-
zonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb De betrokken vakminister zendt een exemplaar van
het overzicht toe aan de minister van Financiën en
aan de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(90)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.22/derde lid
actor vakministers
handeling Het vaststellen van de vorm van het overzicht inzake
de exploitatie van elke tak van rijksdienst die voor
een afzonderlijk beheer is aangewezen.
nb In overleg met de minister van Financiën.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1977

(91)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.22/vierde lid
actor minister van Financiën
handeling Het onderzoeken van de overzichten inzake de exploi-
tatie van de takken van rijksdienst die voor een af-
zonderlijk beheer zijn aangewezen.
nb Indien het onderzoek daartoe aanleiding geeft,
zendt de minister van Financiën zijn opmerkingen
naar de betrokken vakminister en -zodanig- aan de
Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(92)

grondslag Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249) art.22/vierde lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het onderzoeken -ter plaatse- van de juistheid van
de bedragen die ten laste en ten bate worden ge-
bracht van de takken van rijksdienst die voor een
afzonderlijk beheer zijn aangewezen.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

Hoofdstuk VII Van de verantwoording

(93)

grondslag CW art.90
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van het slot der rekeningen.
produkt voordracht tot het vaststellen van het slot der rekeningen (bij wet)
periode 1940-1977

(94)

grondslag CW art.91
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van voorschriften inzake de vorm en indeling van de verantwoording van de uitgaven en ontvangsten.
produkt (voordracht tot) KB tot hernieuwde vaststelling van een algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van artikel 91 der Comptabiliteitswet 1927 (Stb. 1950, K 421); vervangt Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur ter uitvoering van artikel 91 der Comptabiliteitswet 1927 (Stb. 1931, 121)
periode 1940-1977

(95)

grondslag CW art.92 en 93
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het controleren van de verantwoordingen inzake het beheer over het materieel in 's rijks magazijnen, over het muntmaterieel in 's rijks munt en inzake de in 's rijks kas gedeponeerde fondsen waarvoor geen begroting is vastgesteld.
produkt beschikking
periode 1940-1977

ANDERE REGELINGEN

(96)

grondslag Wet tot regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen ontvangen (Stb. 1911, 379) art.2
actor minister van Defensie
handeling Het opstellen van een financiële verantwoording wegens (betaalde) materiële en andere verstrekkingen aan 's rijks koloniën en anderen.
nb Ter overlegging aan de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(97)

grondslag Wet tot regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen ontvangen (Stb. 1911, 379) art.4
actor minister van Defensie
handeling Het opstellen van een overzicht van door de Algemene Rekenkamer geviseerde, gespecificeerde staten van de ontvangsten wegens (betaalde) materiële en andere verstrekkingen aan 's rijks koloniën en anderen.
nb Ter overlegging aan de Staten-Generaal.
produkt zie handeling
periode 1940-1977

(98)

grondslag KB houdende wijziging van de Comptabiliteitswet (Stb. 1945, F 240) art.2/derde lid (i.w. in bevrijd gebied krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)
actor minister van Financiën/raad van ministers
handeling Het stellen van regels inzake de positie van de afdelingen Comptabiliteit ten opzichte van de andere afdelingen van de departementen en het opstellen van een instructie voor de hoofden van de afdelingen Comptabiliteit.
produkt Regeling Comptabiliteit 1959 (regeling van de minister-president, in overeenstemming met de minister-raad/Stcrt. 1959, 56)
periode 1945-1977

(99)

grondslag Regeling Comptabiliteit 1959 (Stcrt. 1959, 56 [i.w. 1 april 1959]) art.4
actor afdeling Comptabiliteit
handeling Het controleren van de boekhoudingen van de ontvangsten en uitgaven, van de beheersadministraties en van de overzichten die nodig zijn voor de beoordeling van het gevoerde beheer.
produkt controle-rapporten

periode 1959-1977

6.2.2 Bezettingsregelingen (1940-1945)

(100)

grondslag Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 31 oktober 1940, betreffende het vaststellen en het wijzigen van begrotingen en betreffende het vaststellen van rekeningen van het Rijk, de Rijksfondsen en de Staatsbedrijven (Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied, nr. 194/1940) art.1 (i.w. 1 november 1940/b.w. krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)

actor secretaris-generaal Financiën

handeling Het vaststellen en het wijzigen van de begrotingen van het rijk, de rijksfondsen en de Staatsbedrijven.

produkt zie handeling

periode 1940-1945

(101)

grondslag Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 31 oktober 1940, betreffende het vaststellen en het wijzigen van begrotingen en betreffende het vaststellen van rekeningen van het Rijk, de Rijksfondsen en de Staatsbedrijven (Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied, nr. 194/1940) art.1 (i.w. 1 november 1940/b.w. krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)

actor secretaris-generaal Financiën

handeling Het houden van toezicht op de tenuitvoerlegging van de begrotingen van het rijk, de rijksfondsen en de Staatsbedrijven.

produkt zie handeling

periode 1940-1945

(102)

grondslag Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 31 oktober 1940, betreffende het vaststellen en het wijzigen van begrotingen en betreffende het vaststellen van rekeningen van het Rijk, de Rijksfondsen en de Staatsbedrijven (Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied, nr. 194/1940) art.1 (i.w. 1 november 1940/b.w. krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)

actor secretaris-generaal Financiën

handeling Het vaststellen van de rijksrekeningen en van de rekeningen van de rijksfondsen en de Staatsbedrijven, nadat deze door de Algemene Rekenkamer zijn goedgekeurd.

produkt zie handeling

periode 1940-1945

(103)

grondslag Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 26 januari 1943, betreffende de financiën van het Rijk, van de provinciën en de gemeenten (Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied, nr. 194/ 1940) art.1 (i.w. 27 oktober 1943/b.w. krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)

actor secretaris-generaal Financiën

handeling Het geven van voorschriften met betrekking tot het toezicht op het beheer van de publieke geldmiddelen.

produkt Besluit van de Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën van 25 januari 1943 betreffende nadere regeling van het toezicht op de inkomsten en uitgaven des Rijks (Verordeningenblad, nr.8/1943)

periode 1943-1945

(104)

grondslag Besluit van de Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën betreffende nadere regeling van het toezicht op de inkomsten en uitgaven des Rijks (Verordeningenblad, nr.8/1943) art.2, 3 en 4 (i.w. 27 januari 1943/b.w. krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)

actor secretaris-generaal Financiën

handeling Het beslissen op de maandelijkse kredietaanvragen van de ministeries.

produkt beschikking

periode 1943-1945

(105)

grondslag Besluit van de Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën betreffende nadere regeling van het toezicht op de inkomsten en uitgaven des Rijks (Verordeningenblad, nr.8/1943) art.5, derde lid (i.w. 27 januari 1943/b.w. krachtens Besluit bezettingsmaatregelen, Stb. 1944, E 93)

actor secretarissen-generaal van de vakdepartementen

handeling Het regelen bij gemeenschappelijk besluit van de positie van de afdelingen Comptabiliteit ten opzichte van de andere afdelingen der departementen en het vaststellen van een instructie voor de hoofden van de afdelingen Comptabiliteit.

produkt Besluit van de Secretarissen-Generaal van de Departementen van Algemeen Bestuur..., tot regeling van de positie van de afdeeling Comptabiliteit bij de Departementen van Algemeen Bestuur en tot vaststelling van een instructie voor de Hoofden dier afdelingen (Stcrt. 1943, 97)

periode 1943-1945

6.2.3 ('Londense') Comptabiliteitsbesluiten 1940 en 1941

Het Besluit van 28 juni 1940, no. 7, houdende bepalingen ter regeling van het financieel beheer der Regeering tijdens haar verblijf buiten het grondgebied in Europa (Comptabiliteitsbesluit, Stb. 1940, A7) trad in werking op 3 juli 1940.

Het Besluit van 1 mei 1941, tot instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B39) trad in werking op 6 mei 1941.

Het Besluit van 31 Juli 1941, houdende een regeling ter vervanging van het Koninklijk Besluit van 28 Juni 1940, zooals dit is gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 1 Mei 1941 (Comptabiliteitsbesluit 1941, Stb. 1941, B67) trad in werking op 2 september 1941. De datum van buitenwerkingtreding is onbekend.

De overeenkomstige handeling uit de Comptabiliteitswet 1927 (CW) is weergegeven tussen haken ().

Het eerstgenoemde besluit uit 1940 bepaalde dat de taak en werkzaamheden van de Algemene Rekenkamer, krachtens de Comptabiliteitswet 1927, zouden worden uitgeoefend door de minister van Financiën. Bij het besluit van 1 mei 1941, dat in werking trad op 6 mei 1941, werd de buitengewone Algemeene Rekenkamer ingesteld die de bevoegdheden -behoudens enkele wijzigingen- kreeg toebedeeld de in de Comptabiliteitswet 1927 aan de Algemene Rekenkamer waren toebedeeld. Het besluit van 31 juli 1941 is vanaf de inwerkingtreding op 2 september 1941 de basis voor de werkzaamheden van de buitengewone Algemeene Rekenkamer. De handelingen van de buitengewone Algemeene Rekenkamer in de periode mei - augustus 1941 zijn in deze paragraaf niet weergegeven, omdat ze vrijwel identiek zijn aan de handelingen van de Algemene Rekenkamer die opgesomd zijn in hoofdstuk 6.2.1. De afwijkingen zijn:

- De mededeling bedoeld in artikel 59 van de CW is op het verslag van de buitengewone Algemeene Rekenkamer niet van toepassing;
- De mededeling bedoeld in artikel 60, derde lid van de CW wordt door de buitengewone Algemeene Rekenkamer gedaan aan de minister van Financiën en eventueel de Raad van Ministers;
- De kennisgeving bedoeld in artikel 62, tweede lid van de CW wordt gegeven aan de Raad van Ministers;
- De registers als bedoeld in artikel 74 van de CW worden niet gehouden door de buitengewone Algemeene Rekenkamer, maar door de minister van Financiën;
- De bevoegdheden krachtens de artikelen 86, tweede lid en 92, eerste lid worden niet door de buitengewone Algemeene Rekenkamer uitgevoerd.

(106)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.6 (CW art.10)

actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van voorschriften inzake de inrichting
van de begroting.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1945

(107)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.7/tweede lid (CW art.11/tweede lid)
actor vakministers
handeling Het opstellen van ontwerp-besluiten tot vaststelling
van het hoofdstuk van de begroting van uitgaven
waarover deze het beheer voert.
produkt zie handeling
periode 1940-1945

(108)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.7/derde lid (CW art.11/derde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het toetsen van ontwerp-besluiten tot vaststelling
van het hoofdstuk van de begroting van uitgaven.
produkt zie handeling
periode 1940-1945

(109)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.7/eerste lid (CW art.11/eerste lid)
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een ontwerp-begroting die aan de
Raad van Ministers ter beoordeling wordt voorgelegd.
produkt zie handeling
periode 1940-1945

(110)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.7/vijfde lid (CW art.11/vijfde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota inzake de toestand van de
financiën van het rijk.
produkt zie handeling
periode 1940-1945
opmerking De betreffende nota wordt toegevoegd aan de ontwerp-
begroting.

(111)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.10/tweede
lid (CW art.14/tweede lid)
actor vakministers

handeling Het beschikken over geldsommen toegestaan bij begrotingswet.
produkt zie handeling
periode 1940-1941

(112)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.13 (CW art.24)
actor vakministers
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de begroting van het volgende jaar.
nb Met medewerking van de minister van Financiën en met mededeling aan de Algemene Rekenkamer.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbesluit/klein kb)
periode 1940-1945

(113)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.13 (CW art.24)
actor minister van Financiën
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de begroting van het volgende jaar.
nb Met mededeling aan de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbesluit/klein kb)
periode 1940-1945

(114)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.15/eerste lid (CW art.26/eerste lid)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de inrichting en werkwijze van de boekhoudingen bij de departementen van algemeen bestuur.
nb Na overleg met de betrokken Minister en de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1940-1945

(115)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.15/tweede lid (CW art.26/tweede lid)
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van ambtenaren die controle uitoefenen op de departementale boekhoudingen.
produkt zie handeling
periode 1940-1945

(116)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.18 (CW art.32/eerste lid)
actor vakministers
handeling Het sluiten van overeenkomsten waaruit uitgaven ten laste van de regering voortvloeien.
nb Na overleg met de minister van Financiën.
produkt beschikking
periode 1940-1945

(117)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.20/eerste lid (CW art.36/eerste lid) en art.21/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het openen van krediet aan de vakminister ter ver-richting van betalingen.
produkt beschikking
periode 1940-1945

(118)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1941, B67) art.20/eerste lid (CW art.36/eerste lid) en art.21/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het goedkeuren van betalingsaanvragen van de vakminister.
produkt beschikking
periode 1941-1945

(119)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1941, B67) art.20/eerste lid (CW art.36/eerste lid) en art.21/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het toestaan aan de vakminister van betalingen zonder betalingsaanvraag.
nb De buitengewone Algemeene Rekenkamer gehoord.
produkt beschikking
periode 1941-1945

(120)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1941, B67) art.20a/ eerste lid (CW art.37/eerste lid)
actor minister van Financiën
handeling Het opdragen aan comptabelen tot het doen van beta-lingen, zonder dat daarvoor de minister van Financ-iën krediet is geopend.
nb De buitengewone Algemeene Rekenkamer gehoord.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1941-1945

(121)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1941, B67) art.20a/
eerste lid (CW art.37/eerste lid)
actor vakministers
handeling Het opdragen aan comptabelen tot het doen van beta-
lingen, zonder dat daarvoor de minister van
Financiën krediet is geopend.
nb Gehoord de buitengewone Algemeene Rekenkamer en
met medewerking van de minister van Financiën.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1941-1945

(122)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.21/vijfde lid (CW art.38/vijfde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake gelden, welke ver-
strekt worden ten behoeve van de korpsen van de
landmacht.
nb In samenwerking met de betrokken minister en na
overleg met de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt voordracht tot regeling (klein kb waarschijnlijk
nooit tot stand gekomen)
periode 1940-1945

(123)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.21/vijfde lid (CW art.38/vijfde lid)
actor minister van Defensie
handeling Het stellen van regels inzake gelden, welke ver-
strekt worden ten behoeve van de korpsen van de
landmacht.
nb In samenwerking met de minister van Financiën en
na overleg met de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt voordracht tot regeling (klein kb waarschijnlijk
nooit tot stand gekomen)
periode 1940-1945

(124)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.22/derde
lid) (CW art.39/derde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de wijze van verant-
woording van het geldelijk beheer aan boord van 's
rijks oorlogsschepen en bij andere administraties
van 's rijks zeemacht.
produkt voordracht tot regeling (onbekend produkt)
periode 1940-1941

(125)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.22/vierde lid (CW art.39/vierde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van ontheffingen van het bepaalde in de wet inzake het geldelijk beheer bij de korpsen en verdere onderdelen van de landmacht.
nb In samenwerking met de minister van Defensie en na overleg met de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1945

(126)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.22/vierde lid (CW art.39/vierde lid)
actor minister van Defensie
handeling Het verlenen van ontheffingen van het bepaalde in de wet inzake het geldelijk beheer bij de korpsen en verdere onderdelen van de landmacht.
nb In samenwerking met de minister van Financiën en na overleg met de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1945

(127)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941, B67) art.22/vijfde lid (CW art.39/vijfde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het opleggen van de rekenplichtigheid (aan de Algemeene Rekenkamer) aan andere personen, die van rijkswege zijn belast met het beheer van gelden of goederen en als zodanig comptabelen zijn.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1945

(128)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.23b/eerste lid (CW art.42/eerste lid)
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van bescheiden waarmee betalingen ten laste van de begroting uit de rijkskas kunnen worden gedaan.
nb Gehoord de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1941-1945

(129)

grondslag Besluit tot instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B39) art.25d; ingetrok-

ken krachtens Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67)
actor minister van Financiën
handeling Het goedkeuren van het reglement van orde van de buitengewone Algemeene Rekenkamer.
produkt beschikking
periode 1941

(130)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.60/eerste en tweede lid); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen (aan de hand van onderzoeken) van:
- 'voorstellen' en 'mededelingen' aan de vakminister ter vermindering van de rijksuitgaven, ter vermeerdering van de rijksontvangsten en ter verbetering of vereenvoudiging van 's rijks financiële beheer;
- 'opmerkingen' en 'bedenkingen' aan de vakminister inzake de ontvangsten en uitgaven in het belang van 's rijks schatkist.
produkt zie handeling
periode 1940-1941

(131)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.61/eerste lid); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)
actor minister van Financiën
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de vakminister inzake de controle op het financieel beheer.
produkt zie handeling
periode 1940-1941

(132)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.62/eerste lid); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)
actor minister van Financiën
handeling Het melden van begrotingsoverschrijdingen aan de Kroon, indien de inlichtingen die de betrokken minister daarover heeft verstrekt als niet afdoende worden beschouwd.
produkt zie handeling
periode 1940-1941

(133)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.65); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)

actor minister van Financiën

handeling Het vaststellen van de wijze waarop en de termijnen waarbinnen rekening en verantwoording door de comptabelen aan de minister van Financiën moeten worden afgelegd.
nb Na overleg met de betrokken vakminister.

produkt regeling (onbekend)

periode 1940-1941

(134)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.66/eerste lid); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)

actor minister van Financiën

handeling Het controleren van de verantwoordingen ingestuurd door comptabelen (CW art.44) en het naar aanleiding daarvan vragen om inlichtingen.
nb De minister van Financiën doet van genoemde beschikkingen mededeling aan de betrokken vakminister.

produkt beschikking

periode 1940-1941

(135)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.66/tweede lid); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)

actor minister van Financiën

handeling Het doen van opgave aan de Kroon van de rekeningen die onafgedaan zijn gebleven.

produkt zie handeling

periode 1940-1941

(136)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.77/eerste lid); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)

actor minister van Financiën

handeling Het verevenen van uitgaven ten laste van de begroting.
nb De betrokken minister wordt in kennis gesteld van de bevindingen van de minister; eventueel met uitnodiging het nodige te doen om de bedenkingen van de minister op te heffen.

produkt   beschikking
periode   1940-1941
opmerking   De minister onderzoekt daartoe:
-            of de uitgave valt binnen de omschrijving van het begrotingsartikel, waarop zij is aangewezen; voorts of zij behoort tot het dienstjaar ten laste waarvan zij wordt gebracht en of het begrotingsartikel toereikend was;
-            of de schuldvordering niet was verjaard;
-            of de overlegde bewijsstukken naar waarheid zijn opgemaakt en voldoende zijn om het verkregen recht van de schuldeiser te staven;
-            of in het algemeen geen wet, koninklijk besluit of ander wettelijk voorschrift de verevening in de weg staat.

(137)

grondslag   Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7) art.25/eerste en tweede lid (CW art.83); vervallen krachtens Besluit instelling van een buitengewone Algemeene Rekenkamer (Stb. 1941, B 39)
actor   vakministers
handeling   Het bepalen dat uitgaven alsnog door de minister van Financiën onder de rijksuitgaven worden opgenomen.
produkt   voordracht tot beschikking (via kb)
periode   1940-1941

(138)

grondslag   Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.25g (CW art.59)
actor   buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling   Het opstellen van een halfjaarverslag.
produkt   zie handeling
periode   1941-1945

(139)

grondslag   Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.25h (CW art.60/eerste en tweede lid)
actor   buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling   Het opstellen (aan de hand van onderzoekingen) van:
-            'voorstellen' en 'mededelingen' aan de vakminister ter vermindering van de rijksuitgaven, ter vermeerdering van de rijksontvangsten en ter verbetering of vereenvoudiging van 's rijks financiële beheer;
-            'opmerkingen en 'bedenkingen' aan de vakminister inzake de ontvangsten en uitgaven in het belang van 's rijks schatkist.
nb Van genoemde voorstellen, e.d. kan de buitengewone Algemeene Rekenkamer mededeling doen aan de minister van Financiën (CW art.60/derde lid).

produkt zie handeling
periode 1941-1945

(140)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67)
art.25i/eerste lid (CW art.61/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de vakminister
inzake de controle op het financieel beheer.
produkt zie handeling
periode 1941-1945

(141)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67)
art.25i/tweede lid (CW art.61/tweede lid)
actor vakministers
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de buitengewone
Algemeene Rekenkamer inzake de controle op het fi-
nancieel beheer.
produkt zie handeling
periode 1941-1945

(142)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25j (CW art.62/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het melden van begrotingsoverschrijdingen aan de
Kroon, indien de inlichtingen die de betrokken mi-
nister daarover heeft verstrekt als niet afdoende
worden beschouwd.
nb De buitengewone Algemeene Rekenkamer heeft de
bevoegdheid het bovenstaande rechtstreeks te melden
aan de Raad van Ministers.
produkt onderdeel van het halfjaarverslag
periode 1941-1945

(143)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25l (CW art.64/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het controleren of rijkseigendommen in voldoende
mate productief zijn en of de daarop betrekking
hebben de voorschriften behoorlijk worden nageleefd.
produkt onderdeel van het halfjaarverslag
periode 1941-1945

(144)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25m (CW art.65)

actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het vaststellen van de wijze waarop en de termijnen
waarbinnen rekening en verantwoording door de comp-
tabelen aan de buitengewone Algemene Rekenkamer
moeten worden afgelegd.
nb Na overleg met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1941-1945

(145)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25n (CW art.66/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het controleren van verantwoordingen ingestuurd door
een comptabele (CW art.44) en het naar aanleiding
daarvan vragen om inlichtingen.
nb De buitengewone Algemeene Rekenkamer doet van
genoemde beschikkingen mededeling aan de betrokken
vakminister.
produkt beschikking
periode 1941-1945

(146)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25n (CW art.66/eerste lid)
actor vakministers
handeling Het naar aanleiding van de controle van de verant-
woording door de buitengewone Algemeene Rekenkamer
verstrekken van inlichtingen.
produkt zie handeling
periode 1941-1945

(147)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25o (CW art.67/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het verrichten van onderzoeken bij de overheidsadmi-
nistraties naar de kassen en voorraden, de boeken,
rekeningen, verantwoordingen, bewijsstukken en ver-
dere bewijzen.
produkt zie handeling
periode 1941-1945
opmerking Het onderzoek wordt verricht door een commissie die
bestaat uit één of meer leden of ambtenaren van de
buitengewone Algemeene Rekenkamer en desgewenst uit
één of meer boekhoudkundigen

(148)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25p (CW art.68)

actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het verlenen van ontheffingen van de verplichting tot het inzenden van rekeningen, verantwoordingen, bewijsstukken en verdere bewijzen, wanneer de Algemeene Rekenkamer gebruikmaakt van de bevoegdheid bedoeld in artikel 25o (CW art.67).
produkt beschikking
periode 1941-1945

(149)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25g (CW art.69/tweede lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het aan de hand van het in artikel 25o bedoelde onderzoek vaststellen van de saldi van de comptabelen.
produkt beschikking
periode 1941-1945

(150)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25r (CW art.70)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het opleggen van boetes aan comptabelen of aan hen die anderszins nalatig zijn geweest.
produkt beschikking
periode 1941-1945

(151)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25s/eerste lid (CW art.72/eerste lid)
actor vakministers
handeling Het verzoeken aan de buitengewone Algemeene Rekenkamer om herziening van de beslissing inzake de vaststelling van zijn rekening, de oplegging van een boete of de vaststelling van een ambtshalve opgemaakte rekening.
produkt zie handeling
periode 1941-1945

(152)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25s/tweede lid (CW art.72/tweede lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het beslissen op verzoeken (van de vakminister) om herziening van de beslissing inzake de vaststelling van zijn rekening, de oplegging van een boete of de vaststelling van een ambtshalve opgemaakte rekening.
produkt beschikking/onderdeel jaarverslag
periode 1941-1945

(153)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25t (CW art.73/tweede lid)
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van aan de buitengewone Algemeene Re-
kenkamer overlegde stukken die desgewenst kunnen
worden teruggeven aan de vakminister.
nb De buitengewone Algemeene Rekenkamer gehoord.
produkt voordracht tot kb (onbekend)
periode 1941-1945

(154)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25u/eerste lid (CW art.75/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het controleren van de ontvangsten ten behoeve van
het rijk gedaan.
produkt rapport/verslag
periode 1941-1945

(155)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25u/tweede lid (CW art.75/tweede lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het vaststellen van de wijze van controle inzake de
ontvangsten ten behoeve van het rijk gedaan.
nb Na overleg met de betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1941-1945

(156)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art.
25w/eerste lid (CW art.77/eerste lid)
actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
handeling Het verevenen van uitgaven ten laste van de begro-
ting.
nb De betrokken minister wordt in kennis gesteld van
de bevindingen van de buitengewone Algemeene Reken-
kamer; eventueel met uitnodiging het nodige te doen
om de bedenkingen van de buitengewone Algemeene
Rekenkamer op te heffen (art.25z).
produkt beschikking
periode 1941-1945
opmerking De buitengewone Algemeene Rekenkamer onderzoekt
daartoe (art.25y):
- of de uitgave valt binnen de omschrijving van
het begrotingsartikel, waarop zij is aangewe-
zen; voorts of zij behoort tot het dienstjaar
ten laste waarvan zij wordt gebracht en of het
begrotingsartikel toereikend was;

- of de schuldvordering niet was verjaard;
- of de overlegde bewijsstukken naar waarheid zijn opgemaakt en voldoende zijn om het verkregen recht van de schuldeiser te staven;
- of in het algemeen geen wet, koninklijk besluit of ander wettelijk voorschrift de verevening in de weg staat.

(157)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25aa (CW art.81)
 actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
 handeling Het stellen van termijnen waarbinnen, in afwijking van het gestelde in artikel 25x, een aanvraag tot verevening kan worden ingediend.
 nb De betrokken minister wordt hiervan in kennis gesteld.
 produkt beschikking
 periode 1941-1945

(158)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25bb (CW art.82/eerste lid)
 actor vakministers
 handeling Het doen van voorstellen aan de buitengewone Algemeene Rekenkamer tot opheffing van haar bezwaar tegen verevening, als bedoeld in artikel 25z.
 nb Binnen een termijn van drie maanden na de mededeling van bezwaar van de buitengewone Algemeene Rekenkamer aan de betrokken vakminister.
 produkt zie handeling
 periode 1941-1945

(159)

grondslag Comptabiliteitsbesluit 1941 (Stb. 1941, B67) art. 25bb (CW art.82/tweede lid)
 actor buitengewone Algemeene Rekenkamer
 handeling Het verlengen van de termijn waarbinnen voorstellen tot opheffing van het bezwaar tegen verevening moeten worden ingediend.
 produkt beschikking
 periode 1941-1945
 opmerking De termijn kan met tweemaal drie maanden worden verlengd.

(160)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7, na wijziging Stb. 1941, B39/Stb. 1941, B67) art.25dd (was: 25l) (CW art.83)
 actor minister van Financiën

handeling Het bepalen dat uitgaven alsnog door de buitengewone
Algemeene Rekenkamer onder de rijksuitgaven worden
opgenomen.
nb In samenwerking met de betrokken vakminister.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1945

(161)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7, na wijziging
Stb. 1941, B39/Stb. 1941, B67) art.25dd (was: 25l)
(CW art.83)
actor vakministers
handeling Het bepalen dat uitgaven alsnog door de buitengewone
Algemene Rekenkamer onder de rijksuitgaven worden
opgenomen.
nb In samenwerking met de minister van Financiën.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1940-1945

(162)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.26 (CW art.84/tweede lid)
actor vakministers
handeling Het opmaken over elk dienstjaar van de rekening van
uitgaven.
nb De rekeningen die niet door de minister van Fi-
nanciën behoeven te worden opgemaakt, worden vóór 1
april, (respecievelijk 1 oktober/vanaf Comptabili-
teitsbesluit 1941) van het jaar volgende op het
dienst(half)jaar aan deze minister toegezonden
(art.28/eerste lid).
produkt zie handeling
periode 1940-1945

(163)

grondslag Comptabiliteitsbesluit (Stb. 1940, A7/Stb. 1941,
B67) art.28/tweede lid (CW art.86/tweede lid)
actor minister van Financiën
handeling Het samenstellen van een algemene rekening van alle
uitgaven en ontvangsten van het rijk.
produkt zie handeling
nb De rijksrekening werd vastgesteld bij kb.
periode 1940-1945

6.2.4 Overige

(164)

grondslag Grondwet art.78 en 105 (oud: art.136 en 193)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het beheer van de
rijksbegroting.
produkten (o.a.)
- Comptabiliteitswet 1927;
- Wet van 30 december 1910 tot regeling van het
beheer der gelden wegens verstrekkingen ontvan-
gen (Stb. 1911, 379);
- Besluit van 28 juni 1940, no. 7, houdende bepa-
lingen ter regeling van het financieel beheer
der Regeering tijdens haar verblijf buiten het
grondgebied in Europa (Comptabiliteitsbesluit);
- Besluit van 1 mei 1941, tot instelling van een
buitengewone Algemeene Rekenkamer
- Besluit van 31 Juli 1941, houdende een regeling
ter vervanging van het Koninklijk Besluit van
28 Juni 1940, zooals dit is gewijzigd bij Ko-
ninklijk Besluit van 1 Mei 1941 (Comptabili-
teitsbesluit 1941);
- Besluit (kb) van 20 oktober 1945 houdende wij-
ziging van de Comptabiliteitswet (Stb. 1945,
F240);
- Wet van 24 januari 1952 houdende enige bepalin-
gen omtrent de domeinen (Stb. 1952, 37);
- Comptabiliteitswet 1976.
periode 1940-1977

(165)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het evalueren van het beleid inzake het beheer van
de rijksbegroting.
produkt rapporten
periode 1992-

(166)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het formuleren van het beleid inzake het beheer van
de rijksbegroting.
produkt b.v. beleidsnota's
periode 1940-1977

(167)

grondslag Grondwet art.8
actor minister van Financiën

handeling Het beantwoorden van vragen van burgers inzake het
beheer van de rijksbegroting.
produkt zie handeling
periode -1977

(168)

grondslag Grondwet art.104
actor minister van Financiën
handeling Het beantwoorden van Kamervragen inzake het beheer
van de rijksbegroting.
produkt zie handeling
periode -1977

(169)

grondslag Reglementen van Orde van de Eerste en Tweede Kamer
en van de Commissies voor de Verzoekschriften
actor minister van Financiën
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de Commissies
van de verzoekschriften van de Eerste en Tweede
Kamer inzake het beheer van de rijksbegroting.
produkt zie handeling
periode -1977

(170)

grondslag -
actor rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied
handeling Het stellen van regels inzake het beheer van de
rijksbegroting.
produkt - Verordening van de Rijkscommissaris voor het
bezette Nederlandse gebied van 31 oktober 1940,
betreffende het vaststellen en het wijzigen van
begrotingen en betreffende het vaststellen van
rekeningen van het Rijk, de Rijksfondsen en de
Staatsbedrijven (Verordeningenblad voor het
bezette Nederlandsche gebied (nr. 194/1940);
- Verordening van de Rijkscommissaris voor het
bezette Nederlandse gebied van 26 januari 1943,
betreffende de financiën van het Rijk, van de
provinciën en de gemeenten (Verordeningenblad
voor het bezette Nederlandsche gebied (nr. 194/
1940)).
periode 1940-1945

(171)

grondslag Beschikking van de minister van Financiën van 31 mei
1956, afd. Personeel, no. 145
actor commissie tot voorbereiding van een herziening van
de Comptabiliteitswet 1927
handeling Het adviseren van de minister van Financiën inzake
de het opstellen van een nieuwe comptabiliteitsrege-

ling.
produkt Rapport van de Commissie (7 september 1960)
periode 1956-1960

6.3 Periode 1977-1990 (1991)

6.3.1 Comptabiliteitswet 1976

In het navolgende chronologische overzicht van handelingen ingevolge de Comptabiliteitswet 1976, inclusief de eerste, tweede en derde wijziging, zijn enkele handelingen verwerkt die niet direct hun basis vinden in deze wet. De bedoelde handelingen zijn te herkennen aan hetgeen aangegeven is achter het item 'grondslag'.

Tenzij anders vermeld is de datum van inwerkingtreding van onderstaande artikelen: 1 juli 1977 (Stb. 1977, 413). De Comptabiliteitswet (1976), zoals die luidde na de vierde wijziging, is in werking getreden per 1 januari 1991. De handelingen van diverse actoren op basis van hoofdstuk III (De Algemene Rekenkamer) werden daarbij niet gewijzigd, maar pas bij de vijfde wijziging die per 1 januari 1992 in werking is getreden.

Hoofdstuk I De Rijksbegroting. §1 De inrichting

(172)

grondslag CW art.2/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het toevoegen van een of meer hoofdstukken aan de rijksbegroting.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
voorbeeld: Besluit toevoeging aan de rijksbegroting van een hoofdstuk voor het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken (Stb. 1977, 518)
periode 1977-1990

(173)

bron CW art.3/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van een economische classificatie van de uitgaven en de ontvangsten van het rijk ter rangschikking van de artikelen uit de rijksbegroting.
produkt (medewerking aan) Aanbeveling van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie inzake de toepassing van een uniforme economische classificatie van de uitgaven en ontvangsten van de overheid (Stcrt. 1981, 231; vervangt eerdere aanbevelingen)
periode 1977-1990

(174)

bron CW art.7
actor minister van Financiën

handeling Het vaststellen van voorschriften inzake de inrichting van de begroting.
produkt Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 1990 (5 januari 1990/laatste)
periode 1977-1990

Hoofdstuk I De Rijksbegroting. §2 De opstelling en de indiening

(175)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een technische begrotingsaanschrijving (aan de vakministers).
produkt zie handeling
periode ?-1990
opmerking De technische begrotingsaanschrijving aan de ministeries bevat aanwijzingen over bijvoorbeeld de te verwachten prijsontwikkelingen, dollarkoers of olieprijs. De bedoeling hiervan is dat alle ministeries hun begrotingen baseren op dezelfde cijfers, rekenregels en -methodes.

(176)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Kaderbrief.
produkt zie handeling
periode ?-1990
opmerking De kaderbrief is een brief van de minister van Financiën aan de ministers met voorstellen voor de grote lijnen van de nieuwe begroting: de omvang van het financieringstekort, de collectieve belastingdruk, de bezuinigingen en gelden voor nieuw beleid. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het Centraal Economisch Plan dat ieder jaar in de maand maart door het Centraal Planbureau wordt gepubliceerd. Eind maart, begin april bespreken de ministers de kaderbrief.

(177)

grondslag CW art.8/eerste lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van wetsontwerpen tot vaststelling van het hoofdstuk van de begroting van uitgaven en ontvangsten waarover deze het beheer voert.
nb Deze zendt het ontwerp vóór 1 mei van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar aan de minister van Financiën.
produkt zie handeling

periode 1977-1990

(178)

grondslag CW art.8/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het toetsen van wetsontwerpen tot vaststelling van het hoofdstuk van de begroting van uitgaven en ontvangsten.
produkt zie handeling
periode 1977-1990
opmerking Met het oog op het algemene financiële beleid en een doelmatig beheer van 's rijks gelden.

(179)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Hangpuntenbrief.
produkt zie handeling
periode ?-1990
opmerking In de hangpuntenbrief van de minister van Financiën aan de ministerrraad staan de overgebleven verschillen van mening tussen hem en zijn collega's. In juli behandelt de ministerraad de hangpuntenbrief. Nu staan de begrotingstotalen voor alle begrotingshoofdstukken vast.

(180)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Totalenbrief.
produkt zie handeling
periode ?-1990
opmerking De totalenbrief is een brief van de minister van Financiën aan zijn collega's waarin hij de totalen voor alle begrotingshoofdstukken heeft vastgelegd. Vanaf nu zijn er nog slechts wijzigingen mogelijk door politieke besluitvorming, duidelijke rekenfouten en onverwachte internationale gebeurtenissen.

(181)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Augustusbrief.
produkt zie handeling
periode ?-1990
opmerking In augustus verschijnt de augustusbrief die de laatste hangpunten moet wegwerken.

(182)

grondslag CW art.9/tweede lid
 actor minister van Financiën
 handeling Het opstellen van de Miljoenennota, houdende:

- een nota betreffende de toestand van 's rijks financiën, waarin mede zijn opgenomen beschouwingen over de betekenis van het voorgenomen beleid voor de volkshuishouding;
- ramingen voor vier op het begrotingsjaar volgende jaren

 nb De meerjarenafspraken komen tot stand bij kabinetsbeslissing;

- een overzicht van de totalen der uitgaven en ontvangsten en saldi over de laatste tien jaren;
- een balans van de bezittingen, vorderingen en schulden van de Staat naar de toestand per 31 december van het laatst verstreken jaar met een toelichting, waaruit onder meer blijkt naar welke grondslagen deze zijn gewaardeerd.

 produkt Miljoenennota
 nb Deze nota wordt gevoegd bij het ontwerp-begroting.
 periode 1977-1990

Hoofdstuk I De Rijksbegroting. §3. De wijziging

(183)

grondslag CW art.10/eerste en tweede lid (b.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606]) CW art.10/eerste lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
 actor vakministers
 handeling Het opstellen van wetsontwerpen tot wijziging van van het hoofdstuk van de begroting van uitgaven en ontvangsten, waarover deze het beheer voert.
 nb Deze zendt de wijziging aan de minister van Financiën.
 produkt zie handeling
 periode 1977-1990

(184)

grondslag CW art.10/tweede lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
 actor minister van Financiën
 handeling Het toetsen van wetsontwerpen tot wijziging van van het hoofdstuk van de begroting van uitgaven en ontvangsten.
 produkt zie handeling
 periode 1987-1990

(185)

grondslag CW art.10/vijfde lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de inrichting van de voorstellen van de wet tot wijziging van de begroting.
produkt Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 1990 (5 januari 1990/laatste)
periode 1977-1990

(186)

grondslag CW art.12/eerste en derde lid (b.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor vakministers
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de begroting van het volgende jaar.
nb Met medewerking van de minister van Financiën.
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbesluit/klein kb)
periode 1977-1986

(187)

grondslag CW art.12/eerste en derde lid (b.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het toevoegen van 'ongebruikte' bedragen aan de begroting van het volgende jaar
produkt voordracht tot beschikking (zgn. Toevoegingsbesluit/klein kb)
periode 1977-1986

(188)

grondslag CW art.13/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het overbrengen van begrotingsartikelen of gedeelten daarvan naar een ander hoofdstuk, als gevolg van wijziging van de taakverdeling tussen de departementen van algemeen bestuur.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
voorbeeld: Besluit van 29 december 1982, houdende overbrenging van begrotingsartikelen van en naar een aantal hoofdstukken van de rijksbegroting 1982 (Stb. 1982, 773)
periode 1977-1990

(189)

grondslag CW art.14 (gew. per 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota -de zgn. Voorjaarsnota-, houdende een overzicht van de wijzigingen, welke ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor dat

jaar noodzakelijk worden geacht en van de betekenis van deze wijzigingen voor het voorgenomen beleid.
nb De minister biedt deze nota *in de eerste vijf maanden van elk kalenderjaar* (tot de wijziging in 1987: in de eerste helft van elk kalenderjaar) aan de Staten-Generaal aan.

produkt zie handeling
periode 1977-1990

(190)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Najaarsnota.
produkt zie handeling
periode 1987-1990
opmerking De najaarsnota geeft een tussenbalans van de begrotingsuitvoering.

Hoofdstuk I De Rijksbegroting. §5 Het dienstjaar

(191)

grondslag CW art.16/vierde lid/sub e
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van verplichtingen waarvoor niet geldt dat naast de raming van de uitgaven van het dienstjaar een raming van die verplichtingen wordt opgenomen, tenzij de omvang daarvan niet kan worden bepaald.
produkt regeling (onbekend)
periode 1977-1990

Hoofdstuk II Het beheer. §1 Het beheer van de begroting

(192)

grondslag CW art.18/tweede lid
actor vakministers
handeling Het aanwijzen van de hoofden van de afdelingen belast met de begrotingszaken en de financiële administratie bij de ministeries.
nb In overeenstemming met de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(193)

grondslag CW art.18/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het instemmen met de aanwijzing van de hoofden van de afdelingen belast met de begrotingszaken en de

financiële administratie bij de ministeries.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(194)

grondslag CW art.18/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels omtrent de taak van de afdelingen financieel-economische zaken bij de ministeries.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit taak Centrale afdeling financieel-economische zaken (Stb. 1977, 426); vervangt Regeling Comptabiliteit 1959 (Stcrt. 1959, 56)
periode 1977-1990

(195)

grondslag Besluit taak Centrale afdeling financieel-economische zaken (Stb. 1977, 426) art.17 (i.w. 21 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het overleg tussen de de directeur-generaal van de Rijksbegroting en de hoofden van de Centrale afdelingen financieel-economische zaken van de ministeries.
produkt (regeling) Beschikking IOFEZ (18 januari 1983/Hafir)
periode 1977-1990

(196)

grondslag Beschikking IOFEZ (18 januari 1983/Hafir) art.3 (i.w. ?)
actor Interdepartementaal Overlegorgaan FEZ (IOFEZ)
handeling Het adviseren van de directeur-generaal van de Rijksbegroting (door de hoofden FEZ) ter zake van specifieke budgettaire problemen en ter zake van de financieel-administratieve regelgeving.
produkt zie handeling
periode 1983-1990

196.1

grondslag CW art. 19/eerste lid
actor vakministers
handeling Het beschikken over gelden toegestaan bij begrotingswet.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(197)

grondslag CW art.20/tweede lid
actor minister van Financiën

handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister om af te wijken van het gestelde inzake het beschikken over ten hoogste vier twaalfde gedeelte van de bedragen die in de laatst vastgestelde begroting voor een geheel jaar zijn toegestaan.
nb De 'medewerking' van de minister van Financiën dient gemeld te worden aan de Algemene Rekenkamer en de Staten-Generaal.

produkt beschikking
periode 1977-1990

(198)

grondslag CW art.21
actor minister van Financiën
handeling Het geven van voorschriften inzake het verlenen van voorschotten.
produkt (regelingen) Regeling verlening voorschotten 1988 (31 maart 1988/Hafir); vervangt Beschikking verlening voorschotten (15 augustus 1977)
periode 1977-1990

(199)

grondslag Regeling verlening voorschotten 1988 (31 maart 1988/Hafir) art.8 (i.w. 31 maart 1988)
voordien: Beschikking (15 augustus 1977)
actor vakministers
handeling Het vaststellen van nadere voorschriften met betrekking tot voorschotten.
nb In samenwerking met de minister van Financiën.
produkt regelingen
voorbeeld: 'De algemene voorschotregeling toegevoegde advocaten' van de minister van Justitie van 30 augustus 1983)
periode 1988-1990

Hoofdstuk II Het beheer. §2 Het kasbeheer

(200)

grondslag CW art.23/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het geven van voorschriften inzake het beheer over andere rijkskassen en over bepaalde geldswaardige papieren door andere ministers.
produkt (regelingen) Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir); vervangt Voorschriften voor het doen van betalingen door tussenkomst van de Postcheque- en Girodienst (16 mei 1967)
periode 1977-1990

(201)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.4/eerste lid (i.w. 1 oktober 1978)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister om
voor bepaalde betalingen en ontvangsten gebruik te
maken van een andere bankrekening dan de rekening
van 's rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank.
produkt beschikking
periode 1978-1988

(202)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.10/derde lid (i.w. 1 oktober 1978)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister
andere dan in het tweede lid bedoelde geldswaardige
papieren aan de Agent van het ministerie van Finan-
ciën in bewaring te geven.
produkt beschikking
periode 1978-1990

(203)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.18/vierde lid (i.w. 1 oktober 1978)
actor minister van Financiën
handeling Het goedkeuren van beschikkingen van de vakminister
inzake definitieve buiten invordering stelling in-
dien de vordering meer dan f50 000,- bedraagt.
produkt beschikking
periode 1978-1990

(204)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.45/vierde lid (i.w. 1 oktober 1978)
actor minister van Financiën
handeling Het goedkeuren van kasaanvullingen door de vakminis-
ter op andere wijze dan in de beschikking Kasbeheer
vermeld.
produkt beschikking
periode 1978-1990

(205)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.65 (i.w. 1 oktober 1978)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister af
te wijken van de in de beschikking Kasbeheer gegeven
voorschriften.

produkt   beschikking
periode   1978-1990

(206)

grondslag   CW art.24
actor   vakministers
handeling   Het aanwijzen van personen die belast zijn met het
doen van ontvangsten en betalingen en het beheer van
gelden en geldswaardige papieren.
nb Van de aanwijzing wordt mededeling gedaan aan de
Algemene Rekenkamer.
produkt   zie handeling
periode   1977-1990

Hoofdstuk II Het beheer. §3 De administratie

(207)

grondslag   CW art.25/eerste lid
actor   minister van Financiën
handeling   Het geven van voorschriften inzake de inrichting en
werkwijze van de administratie van de ministeries en
de overige rijksorganen en rijksdiensten.
nb Na overleg met de beherende ministers en de Alge-
mene Rekenkamer.
produkt   (regeling) Beschikking administratie Centrale afde-
ling financieel-economische zaken (27 december
1977/Hafir)
periode   1977-1990

(208)

grondslag   CW art.25/tweede lid
actor   minister van Financiën
handeling   Het geven van voorschriften inzake de inrichting en
werkwijze van een centrale administratie van 's
rijks schatkist bij het ministerie van Financiën.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt   (geen voorschriften tot stand gekomen)
periode   1977-1990

(209)

grondslag   CW art.26/eerste lid
actor   vakministers
handeling   Het controleren van de departementale administraties
en van de administraties van de overige rijksorganen
en rijksdiensten, waarvan de uitgaven en ontvangsten
aangewezen op de door hem beheerde begrotingshoofd-
stukken.
produkt   controle-rapporten
periode   1977-1990

opmerking Artikel 10 van het Besluit taak Centrale afdeling financieel-economische zaken (Stb. 1977, 426) belast de afdeling financieel-economische zaken met deze handeling.

Bij wijziging van de CW (Stb. 1986, 605) werd een artikel ingevoegd waarbij voornoemde handeling werd opgedragen aan 'een afzonderlijke afdeling belast met de controle'.

(uit: Besluit taak departementale accountantsdienst, Stb. 1987, 384)

De algemene controle-taak houdt in:

- het controleren van de administraties die op het ministerie worden gevoerd ter ondersteuning van het beheer en ten behoeve van de verantwoording die over het beheer moet worden afgelegd;
- het controleren van het beheer van de middelen zoals dat blijkt uit de administraties van het ministerie;
- het controleren van het stelsel van interne controle-maatregelen dat is opgenomen in de administratieve organisatie van het ministerie;
- het controleren van de jaarlijkse financiële verantwoording van het ministerie die aan het einde en ter afsluiting van het dienstjaar wordt opgesteld aan de hand van de administratie, gevoerd door de directies FEZ.

De controle houdt verder in:

- het signaleren van onvolkomenheden naar aanleiding van de controle;
- het adviseren inzake maatregelen ter opheffing van de gesignaleerde onvolkomenheden;
- andere werkzaamheden door de minister opgedragen.

(210)

grondslag CW art.26/vierde lid (i.w. 16 december 1986 [Stb. 1986, 605])

actor vakministers

handeling Het aanwijzen van de hoofden van de afdelingen belast met de controle op de departementale administraties.

produkt zie handeling

periode 1986-1990

(211)

grondslag CW art.26/vierde lid (i.w. 16 december 1986 [Stb. 1986, 605])

actor minister van Financiën

handeling Het stellen van regels inzake de plaats en de taak van de departementale accountantsdiensten.

produkt (voordracht tot amvb) Besluit taak departementale

accountantsdienst (Stb. 1987, 384)
periode 1986-1990

(212)

grondslag Besluit taak departementale accountantsdienst (Stb. 1987, 384) art.7 (i.w. 20 augustus 1987)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het overleg en de deelneming aan het interdepartementale overleg van de hoofden van de departementale accountantsdiensten.
produkt (regeling) Instellingsbesluit IODAD (Stcrt. 1987, 215)
nb IODAD = Interdepartementale Overlegorgaan Departementale Accountantsdiensten
periode 1987-1990

(213)

grondslag Instellingsbesluit IODAD (Stcrt. 1987, 215) art.2 (i.w. ?)
actor Interdepartementale Overlegorgaan DAD (IODAD)
handeling Het vastleggen in richtlijnen en/of aanbevelingen van gemeenschappelijke opvattingen en standpunten inzake de organisatie en het functioneren van de departementale accoutantsdiensten.
produkt zie handeling
periode 1987-1990

(214)

grondslag Instellingsbesluit IODAD (Stcrt. 1987, 215) art.2 (i.w. ?)
actor Interdepartementale Overlegorgaan DAD (IODAD)
handeling Het, gevraagd en ongevraagd, adviseren van de minister van Financiën inzake de organisatie en het functioneren van de departementale accoutantsdiensten.
produkt zie handeling
periode 1987-1990

(215)

grondslag Besluit taak departementale accountantsdienst (Stb. 1987, 384) art.8 (i.w. 20 augustus 1987)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van ontheffingen aan de vakminister van hetgeen in het Besluit taak departementale accountantsdienst is bepaald.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt beschikking
periode 1987-1990

Hoofdstuk II Het beheer. §3 Het toezicht van de Minister van Financiën

(216)

grondslag CW art.27/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het houden van toezicht op de ontvangsten en de uitgaven van de ministeries.
produkt zie handeling
periode 1977-1990
opmerking Het toezicht omvat mede een toetsing aan het algemene financiële beleid.

(217)

grondslag CW art.29
actor minister van Financiën
handeling Het houden van toezicht op de inrichting van de administratie en de wijze waarop deze wordt bijgehouden.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(218)

grondslag CW art.28/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het bepalen welke gegevens ten behoeve van het toezicht dienen te worden verstrekt.
produkt (regelingen) Beschikking administratie Centrale afdeling financieel-economische zaken (27 december 1977/Hafir)
periode 1977-1990

(219)

grondslag CW art.28/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van artikelen van uitgaaf ten laste waarvan geen verplichtingen mogen worden aangegaan door de vakminister voordat de minister van Financiën daarmee heeft ingestemd.
produkt beschikking (houdende aanwijzing)
periode 1977-1990

(220)

grondslag CW art.28/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het instemmen met het aangaan van verplichtingen door de vakminister inzake artikelen van uitgaaf die als zodanig zijn aangewezen.
produkt beschikking (houdende instemming)

periode 1977-1990

Hoofdstuk II Het beheer. §5 De boeking van uitgaven en ontvangsten

(221)

grondslag CW art.34/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van voorschriften inzake uitgaven en ontvangsten waarvan geheel of ten dele verrekening met derden moet plaatsvinden, op rekeningen buiten het begrotingsverband.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (regeling) Beschikking rekeningen buiten het begrotingsverband (15 augustus 1977/Hafir)
periode 1977-1990

(222)

grondslag Beschikking rekeningen buiten het begrotingsverband (15 augustus 1977/Hafir) art.2 (i.w. ?)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van goedkeuring aan uitgaven boven de f100.000,-.
produkt beschikking
periode 1977-1990

(223)

grondslag CW art.34/vierde lid (i.w. 16 december 1986 [Stb. 1986, 605])
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van categorieën van uitgaven op rekeningen buiten het begrotingsverband geboekt die worden aangewezen op artikelen van de begroting van het dienstjaar, waarin blijkt dat geen verrekening met derden zal plaatsvinden.
nb Gehoord de Algemene Rekenkamer.
produkt (regelingen) Eerste aanwijzingsbesluit rekeningen buiten het begrotingsverband (10 augustus 1988/Hafir) en Tweede aanwijzingsbesluit rekeningen buiten het begrotingsverband (31 augustus 1990/Hafir)
periode 1986-1990

(224)

grondslag CW art.36/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het geven van voorschriften inzake verrekeningen tussen rijksdiensten.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (regelingen) Verrekenregeling (20 maart 1987/Hafir);

periode vervangt Verrekenbeschikking (Stcrt. 1977, 169)
1977-1990

(225)

grondslag Verrekenregeling (20 maart 1987/ Hafir) art.4/eerste lid (i.w. 1 april 1987)
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van een bedrag waaronder verrekening door overschrijving op een (post)bankrekening kan plaatsvinden.
produkt Circulaire (21 april 1987)
periode 1987-1990

Hoofdstuk II Het beheer. §6 De privaatrechtelijke rechtshandelingen

(226)

grondslag CW art.41
actor minister van Financiën
handeling Het geven van voorschriften inzake privaatrechtelijke rechtshandelingen.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427)
periode 1977-1990

(227)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.1 (i.w. 23 juli 1977)
actoe minister van Financiën
handeling Het verlenen van machtiging aan de vakminister tot het vervreemden van deelnemingen van de staat in ondernemingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(228)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.1 (i.w. 23 juli 1977)
actor vakministers
handeling Het vervreemden van deelnemingen van de staat in ondernemingen.
nb Met machtiging van de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(229)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.1 (i.w. 23 juli 1977)

actor minister van Financiën
handeling Het vervreemden van deelnemingen van de staat in ondernemingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(230)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.2 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van machtiging aan de vakminister tot het sluiten van overeenkomsten ter beëindiging van geschillen waarbij de staat betrokken is en geen betrekking hebben op rechten op onroerende zaken.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(231)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.2 (i.w. 23 juli 1977)
actor vakministers
handeling Het sluiten van overeenkomsten ter beëindiging van geschillen waarbij de staat betrokken is en geen betrekking hebben op rechten op onroerende zaken.
nb Met machtiging van de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(232)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.2 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het sluiten van overeenkomsten ter beëindiging van geschillen waarbij de staat betrokken is en geen betrekking hebben op rechten op onroerende zaken.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(233)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.3 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van machtiging aan de vakminister tot het kwijtschelden van aan de staat toekomstige burgerrechtelijke vorderingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(234)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.3 (i.w. 23 juli 1977)
actor vakministers
handeling Het kwijtschelden van aan de staat toekomende burgerrechtelijke vorderingen.
nb Met machtiging van de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(235)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.3 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het kwijtschelden van aan de staat toekomende burgerrechtelijke vorderingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(236)

grondslag CW art.43/eerste en tweede lid (lid 1 i.w. 1 juli 1977 [Stb. 1977, 314] en lid 2 i.w. 16 december 1986 [Stb. 1986, 605])
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de aanbesteding van werken.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit aanbesteding van werken 1973 (Stb. 1973, 202)
periode 1977-1990

Hoofdstuk III De Algemene Rekenkamer. §3 De rekenplicht

(237)

grondslag CW art.56/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verlenen van ontheffingen van de rekenplicht.
produkt beschikking
periode 1977-1991

(238)

grondslag CW art.56/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het opleggen van rekenplicht aan degenen die van rijkswege zijn belast met het beheer over gelden, geldswaardige papieren of goederen en aan personen die met een zodanig beheer zijn belast door instellingen die dit beheer van rijkswege voeren.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
periode 1977-1991

(239)

grondslag CW art.57/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het vaststellen van de wijze waarop en de termijnen
waarbinnen de verantwoordingen van de rekenplichti-
gen aan de Algemene Rekenkamer moeten worden gezon-
den.
nb Na overleg met de minister van Financiën en de
betrokken vakminister.
produkt regeling (onbekend)
periode 1977-1991

(240)

grondslag CW art.57/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het vaststellen van eisen waaraan bewijsstukken,
bedoeld in de eerste zin van het eerste lid, moeten
voldoen .
nb In overeenstemming met de minister van Financiën.
produkt regeling (onbekend)
periode 1977-1991

(241)

grondslag CW art.61
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het opleggen van boetes aan rekenplichtigen.
nb Van de beschikking wordt mededeling gedaan aan de
betrokken vakminister.
produkt beschikking of voordracht tot beschikking
periode 1977-1991

(242)

grondslag CW art.62/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het invorderen van door rekenplichtigen verschuldig-
de saldo's.
produkt beschikking of voordracht tot beschikking
periode 1977-1991

Hoofdstuk III De Algemene Rekenkamer. §4 De controle

De in deze paragraaf opgenomen handelingen zijn, krachtens
artikel 19/tweede lid van de Bedrijvenwet 1928, van overeen-
komstige toepassing op die takken van rijksdienst die voor een
afzonderlijk beheer zijn aangewezen.

(243)

grondslag CW art.64/eerste lid
actor vakministers
handeling Het maandelijks opstellen van overzichten van de boekingen in de administratie.
nb Het overzicht wordt toegestuurd aan de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1977-1991

(244)

grondslag CW art.64/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het maandelijks opstellen van overzichten van de boekingen in de centrale administratie.
nb Het overzicht wordt toegestuurd aan de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1977-1991

(245)

grondslag CW art.64/derde lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het bepalen van de vorm en de termijnen waarbinnen de overzichten, als bedoeld in het eerste en het tweede lid, moeten worden ingezonden.
nb Na overleg met de minister van Financiën.
produkt regeling (onbekend)
periode 1977-1991

(246)

grondslag CW art.69/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van soorten van bewijsstukken, welke na verloop van daarbij te stellen termijnen kunnen worden vernietigd.
nb In overeenstemming met de minister van WVC en na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit vernietiging financiële bewijsstukken (Stb. 1984, 682)
periode 1977-1991

(247)

grondslag CW art.69/tweede lid
actor minister van WVC
handeling Het aanwijzen van soorten van bewijsstukken, welke na verloop van daarbij te stellen termijnen kunnen worden vernietigd.
nb In overeenstemming met de minister van Financiën en na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit vernietiging financi-

periode ële bewijsstukken (Stb. 1984, 682)
1977-1991

(248)

grondslag CW art.73
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het onderzoeken of de rijksrekening en de rekeningen van de begrotingsfondsen en van de Staatsbedrijven in overeenstemming zijn met de voorschriften van de wet.
produkt rapport/verslag
periode 1977-1991

(249)

grondslag CW art.74/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verrichten van onderzoeken naar de doelmatigheid van 's rijks beheer en de organisatie en de functionering van 's rijks dienst.
nb De beide kamers der Staten-Generaal kunnen de Algemene Rekenkamer daartoe uitnodigen.
produkt rapport/onderdeel van het jaarverslag van de Algemene Rekenkamer
periode 1977-1991

(250)

grondslag CW art.74/derde lid
actor vakministers
handeling Het verrichten van onderzoeken naar de doelmatigheid van het beheer, de organisatie en het functioneren bij ministerie.
nb Van het onderzoek en de resultaten daarvan wordt melding gemaakt aan de Algemene Rekenkamer.
produkt rapport
periode 1977-1991

(251)

grondslag CW art.75/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het doen van voorstellen aan de betrokken vakminister naar aanleiding van onderzoek naar de uitgaven en ontvangsten en naar de doelmatigheid van 's rijks beheer en de organisatie en de functionering van 's rijks dienst.
produkt zie handeling
periode 1977-1991

Hoofdstuk III De Algemene Rekenkamer. §4 De overige verplichtingen en bevoegdheden

(252)

grondslag CW art.80 (b.w. 1 januari 1989 [Stb. 1988, 596])
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het controleren van de jaarrekeningen van privaatrechtelijke rechtspersonen, in het kapitaal waarvan de staat voor tenminste de helft deelneemt.
produkt (zonodig) onderdeel van het jaarverslag van de Algemene Rekenkamer
periode 1977-1988

(253)

grondslag CW art.80 (i.w. 1 januari 1989 [Stb. 1988, 596])
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het controleren van de jaarrekeningen van andere rechtspersonen dan de staat.
produkt (zonodig) onderdeel van het jaarverslag van de Algemene Rekenkamer
periode 1989-1991

(254)

grondslag CW art.80/elfde lid (i.w. 1 januari 1989 [Stb. 1988, 596])
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het doen van voorstellen aan de betrokken vakminister (of aan de betrokken rechtspersoon) naar aanleiding van onderzoek naar het controleren van de jaarrekeningen van andere rechtspersonen dan de staat.
produkt zie handeling
periode 1989-1991

(255)

grondslag CW art.82/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het opstellen van jaarverslagen waarin mede melding wordt gemaakt van hetgeen haar bij onderzoeken gebleken is en die voor de beoordeling door de Staten-Generaal van het gevoerde beleid nuttig kan zijn.
produkt zie handeling
periode 1977-1991

Hoofdstuk IV De Rijksrekening

(256)

grondslag CW art.83
actor minister van Financiën
handeling Het jaarlijks opstellen van de zgn. Februarinota, houdende een voorlopig overzicht van de uitgaven en

de ontvangsten in het afgelopen jaar.
nb Wordt als kamerstuk gepubliceerd.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(257)

grondslag CW art.84 (gew. i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor vakministers
handeling Het opmaken over elk dienstjaar van de rekening van uitgaven en ontvangsten, alsmede die van verplichtingen en de daarop betrekking hebbende rapporten.
produkt jaarrekeningen
periode 1977-1990
opmerking De uiterste datum waarop de rekening wordt ingezonden naar de minister van Financiën is 1 mei (tot 1 januari 1987 was die datum 1 augustus) van het jaar volgend op het dienstjaar.

(258)

grondslag CW art.85/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de inrichting van de rekeningen.
produkt Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 1990 (5 januari 1990/laatste)
periode 1977-1990

(259)

grondslag CW art.86/derde en vierde lid (b.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het samenstellen van de rijksrekening, alsmede een staat van geraamde en aangegane verplichtingen.
nb De rijksrekening wordt vóór 1 oktober van het in het eerste lid bedoelde jaar aan de Algemene Rekenkamer ter goedkeuring gezonden. De staat van geraamde en aangegane verplichtingen wordt daarbij ter onderzoek meegezonden.
produkt zie handeling
periode 1977-1986

(260)

grondslag CW art.86/vierde lid, CW art.90 (b.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606]) en CW art. 65
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het goedkeuren van de rijksrekening, de rekeningen van de begrotingsfondsen en van de Staatsbedrijven en het onderzoeken van de staat van geraamde en aangegane verplichtingen.

nb Deze stukken worden aan de Kroon aangeboden.
produkt zie handeling
opmerking De controle-functie wordt aldus inhoud gegeven:
- de Algemene Rekenkamer controleert de rechtmatigheid van de uitgaven (CW art.66);
- de Algemene Rekenkamer kan gebruik maken van door anderen verrichte controles (CW art.67/eerste lid);
- de vakministers stellen, op aanvraag, de werkschema's van de met controle belaste ambtenaren en de interne controle-bevindingen (rapporten, processen-verbaal of anderszins) ter beschikking van de Algemene Rekenkamer (CW art.67/tweede lid);
- de Algemene Rekenkamer kan bij alle onderdelen van de rijksdienst en rekenplichtigen onderzoeken verrichten waarvan een verslag wordt opgesteld (CW art.68);
- de Algemene Rekenkamer kan inzending van bewijsstukken en andere bescheiden vorderen (CW art.69).

Levert het onderzoek bezwaar op, dan is de procedure als volgt:

- de beslissing wordt medegedeeld aan de betrokken minister (CW art.71/eerste lid);
- de betrokken minister is verplicht binnen een maand (was: twee maanden) de Algemene Rekenkamer in kennis te stellen van hetgeen tot opheffing van het bezwaar kan leiden (CW art.71/tweede lid);
- de Algemene Rekenkamer neemt na afloop van de termijn haar eindbeslissing (CW art.71/derde lid).
- handhaaft de Algemene Rekenkamer haar bezwaar, dan wordt door de betrokken minister, binnen twee maanden, aan de Tweede Kamer een voorstel van wet tot opheffing van het bezwaar gezonden (Indemniteitwet) (CW art.72/eerste lid);
- indien het voorstel van wet niet binnen de vastgestelde termijn is ingediend, doet de Algemene Rekenkamer daarvan mededeling aan de Tweede Kamer (CW art.72/tweede lid).

periode 1977-1986

(261)

grondslag CW art.86/tweede lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het maken van opmerkingen bij de rekeningen van uitgaven en ontvangsten, alsmede die van verplichtingen en de daarop betrekking hebbende rapporten.
nb Hij zendt de betreffende stukken, naar de Alge-

mene Rekenkamer.
produkt   zie handeling
periode   1987-1990

(262)

grondslag   CW art.86/tweede lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb.
                  1987, 606]) en CW art.65
actor   Algemene Rekenkamer
handeling   Het onderzoeken van de rekeningen van uitgaven en
                  ontvangsten, alsmede die van verplichtingen en de
                  daarop betrekking hebbende rapporten.
                  nb De Algemene Rekenkamer stuurt de rekeningen met
                  de daarop betrekking hebbende rapporten aan de mi-
                  nister van Financiën en een afschrift daarvan aan de
                  betrokken ministers.

produkt   rapporten
periode   1987-1990

opmerking   De controle-functie wordt aldus inhoud gegeven:
                  - de Algemene Rekenkamer controleert de rechtma-
                  tigheid van de uitgaven (CW art.66);
                  - de Algemene Rekenkamer kan gebruik maken van
                  door anderen verrichte controles (CW
                  art.67/eerste lid);
                  - de vakministers stellen, op aanvraag, de werk-
                  schema's van de met controle belaste ambtenaren
                  en de interne controle-bevindingen (rapporten,
                  processen-verbaal of anderszins) ter beschik-
                  king van de Algemene Rekenkamer (CW
                  art.67/tweede lid);
                  - de Algemene Rekenkamer kan bij alle onderdelen
                  van de rijksdienst en rekenplichtigen onderzoe-
                  kingen verrichten waarvan een verslag wordt
                  opgesteld (CW art.68);
                  - de Algemene Rekenkamer kan inzending van be-
                  wijsstukken en andere bescheiden vorderen (CW
                  art.69).

Levert het onderzoek bezwaar op, dan is de procedure
als volgt:

- de beslissing wordt medegedeeld aan de betrok-
ken minister (CW art.71/eerste lid);
- de betrokken minister is verplicht binnen een
maand (was: twee maanden) de Algemene Rekenka-
mer in kennis te stellen van hetgeen tot ophef-
fing van het bezwaar kan leiden (CW
art.71/tweede lid);
- de Algemene Rekenkamer neemt na afloop van de
termijn haar eindbeslissing (CW art.71/derde
lid).
- handhaaft de Algemene Rekenkamer haar bezwaar,
dan wordt door de betrokken minister, binnen
twee maanden, aan de Tweede Kamer een voorstel
van wet tot opheffing van het bezwaar gezonden

- (Indemniteitwet) (CW art.72/eerste lid);
- indien het voorstel van wet niet binnen de vastgestelde termijn is ingediend, doet de Algemene Rekenkamer daarvan mededeling aan de Tweede Kamer (CW art.72/tweede lid).

(263)

grondslag CW art.67/tweede lid
actor vakministers
handeling Het aan de Algemene Rekenkamer ter beschikking stellen van werkschema's van de met controle belaste ambtenaren en de interne controle-bevindingen (rapporten, processen-verbaal of anderszins).
produkt zie handeling
periode 1977-1991

(264)

grondslag CW art.71/tweede lid
actor vakministers
handeling Het in kennis stellen van de Algemene Rekenkamer van hetgeen tot opheffing van het bezwaar als bedoeld in artikel 71/eerste lid kan leiden.
produkt zie handeling
periode 1977-1991

(265)

grondslag CW art.72/eerste lid
actor vakministers
handeling Het opheffen van het bezwaar van de Algemene Rekenkamer, als bedoeld in artikel 71/eerste lid.
nb Bedoeld voorstel dient binnen twee maanden na de eindbeslissing van de Algemene Rekenkamer ingediend worden bij de Tweede Kamer.
produkt zgn. Indemniteitwetten
periode 1977-1991

(266)

grondslag CW art.86/zesde lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een overzicht van de stukken die niet aan de Tweede Kamer zijn gezonden, alsmede van nog in te dienen voorstellen van wet, bedoeld in artikel 72, eerste lid, die niet binnen twee maanden aan de kamer zijn gezonden.
nb Het overzicht dat ten behoeve van de Tweede Kamer wordt opgesteld, dient uiterlijk op de derde dinsdag van september aan de Kamer gezonden te zijn.
produkt zie handeling
periode 1987-1990

(267)

grondslag CW art.86A/eerste lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het samenstellen van de rijksrekening.
nb Wanneer alle rekeningen over een dienstjaar door de Algemene Rekenkamer zijn onderzocht en alle voorstellen van wet, bedoeld in artikel 10, derde lid, aanhef en onder c, over dat jaar wet zijn geworden.
produkt zie handeling
periode 1987-1990

(268)

grondslag CW art.86A/tweede lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het goedkeuren van de rijksrekening.
produkt zie handeling
periode 1987-1990

(269)

grondslag CW art.91 (b.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606]) en CW art.86A/derde lid (i.w. 1 januari 1987 [Stb. 1987, 606])
actor minister van Financiën
handeling Het maken van opmerkingen bij de rijksrekening inzake de gevolgde procedure en de door de Algemene Rekenkamer gemaakte opmerkingen, nadat de rijksrekening door de Algemene Rekenkamer is goedgekeurd.
produkt (voordracht tot) voorstel van wet houdende vaststelling van de rijksrekening
periode 1977-1990

Hoofdstuk V De begrotingsfondsen en de staatsbedrijven

(270)

grondslag CW art.87/eerste lid
actor vakministers
handeling Het instellen van begrotingsfondsen.
produkt voordracht tot beschikking bij wet voorbeelden van begrotingsfondsen:
- Rijkswegenfonds (Stb. 1965, 30);
- Landbouw-Egalisatiefonds (Landbouwwet 1957, Stb. 342);
- Gemeentefonds (Financiële Verhoudingswet 1960, Stb. 1961, 207);
- Fonds Investeringsrekening (Wet Investeringsregeling, Stb. 1978, 368).

periode 1977-1990

(271)

grondslag CW art.88/tweede lid

actor minister van Financiën

handeling Het opstellen van algemene bepalingen inzake takken van rijksdienst die voor een afzonderlijk beheer worden aangewezen.

produkt (voordracht tot wet) Bedrijvenwet (Stb. 1928, 249)

periode 1977-1990

De handelingen -met als grondslag de Bedrijvenwet- genummerd 74-92 uit de periode 1940-1977 zijn in deze periode van overeenkomstige toepassing.

6.2.4 Overige

De handelingen genummerd 164-166 en 169 uit de periode 1940-1977 zijn in deze periode van overeenkomstige toepassing.

(272)

grondslag Grondwet art. 5 (oud: art.8)
actor minister van Financiën
handeling Het beantwoorden van vragen van burgers inzake het beheer van de rijksbegroting.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(273)

grondslag Grondwet art. 68 (oud: art. 104)
actor minister van Financiën
handeling Het beantwoorden van Kamervragen inzake het beheer van de rijksbegroting.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(274)

grondslag Beschikking van de minister van Financiën van 17 februari 1983
actor Interdepartementale Werkgroep Herziening Comptabiliteitswet 1976
handeling Het adviseren van de minister van Financiën inzake de herziening van Comptabiliteitswet 1976.
produkt zie handeling
periode 1983-1990

6.4 Periode 1991(1992)-1993

6.4.1 Comptabiliteitswet

In het navolgende chronologische overzicht van handelingen ingevolge de Comptabiliteitswet, inclusief de vierde (Stb. 1991, 752) en vijfde wijziging (Stb.1992, 350), zijn enkele handelingen verwerkt die niet hun basis vinden in deze wet. De bedoelde handelingen zijn te herkennen aan hetgeen aangegeven is achter het item 'grondslag'.

De datum van inwerkingtreding van onderstaande artikelen is 1 januari 1991 (vierde wijziging) of 1 januari 1992 (vijfde wijziging).

Hoofdstuk I De begroting van het Rijk. §1 Algemeen

(275)

grondslag CW art.1/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het toevoegen van een of meer begrotingen aan de rijksbegroting.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
voorbeeld: Besluit toevoeging aan de rijksbegroting van een hoofdstuk voor het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken (Stb. 1977, 518)
periode 1991-

(276)

grondslag CW art.2/tweede lid
actor vakministers
handeling Het instellen van begrotingsfondsen.
produkt voordracht tot beschikking bij wet
voorbeelden van begrotingsfondsen:
- Rijkswegenfonds (Stb. 1965, 30);
- Landbouw-Egalisatiefonds (Landbouwwet 1957, Stb. 342);
- Gemeentefonds (Financiële Verhoudingswet 1960, Stb. 1961, 207);
- Fonds Investeringsrekening (Wet Investeringsregeling, Stb. 1978, 368).
periode 1991-

Hoofdstuk I De begroting van het Rijk. §2 Het begrotingsjaar, de ramingen, de inrichting, de opstelling, het tijdschema en de wijziging van de begrotingen

(277)

grondslag CW art.4/zesde lid, onder e

actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van categorieën van verplichtingen die in afwijking van het bepaalde in het vijfde lid als verplichting van een jaar worden opgenomen.
nb De minister doet hiervan mededeling aan de Algemene Rekenkamer.
produkt Aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991 (28 oktober 1991/Hafir)
periode 1991-

(278)

bron CW art.7, onder g
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van een economische classificatie van de uitgaven en de ontvangsten van het rijk ter rangschikking van de artikelen uit de rijksbegroting.
produkt (medewerking aan) Aanbeveling van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie inzake de toepassing van een uniforme economische classificatie van de uitgaven en ontvangsten van de overheid (Stcrt. 1981, 231; vervangt eerdere aanbevelingen)
periode 1991-

(279)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een technische begrotingsaanschrijving (aan de vakministers).
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking De technische begrotingsaanschrijving aan de ministeries bevat aanwijzingen over bijvoorbeeld de te verwachten prijsontwikkelingen, dollarkoers of olieprijs. De bedoeling hiervan is dat alle ministeries hun begrotingen baseren op dezelfde cijfers, rekenregels en -methodes.

(280)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Kaderbrief.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking De kaderbrief is een brief van de minister van Financiën aan de ministers met voorstellen voor de grote lijnen van de nieuwe begroting: de omvang van het financieringstekort, de collectieve belastingdruk, de bezuinigingen en gelden voor nieuw beleid. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het Centraal Economisch Plan dat ieder jaar in de maand maart door

het Centraal Planbureau wordt gepubliceerd. Eind maart, begin april bespreken de ministers de kaderbrief.

(281)

grondslag CW art.8/eerste lid en art.10/eerste lid
actor vakministers
handeling Het opstellen van wetsontwerpen (of een wijziging daarin) tot vaststelling van de begroting, waarover deze het beheer voert, alsmede de ramingen met betrekking tot de vier op het betrokken jaar volgende jaren.
nb De vakministers zenden het ontwerp en de raming vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar aan de minister van Financiën.
produkt 1. wetsontwerp tot vaststelling begrotingshoofdstuk of een wet tot wijziging van de begroting;
2. meerjarenraming.
periode 1991-

(282)

grondslag CW art.8/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het begrotingstechnisch en inhoudelijk toetsen van wetsontwerpen (of een wijziging daarin) tot vaststelling van de begroting, waarover deze het beheer voert, alsmede de ramingen met betrekking tot de vier op het betrokken jaar volgende jaren.
nb Maakt de minister van Financiën geen bezwaar tegen het voorstel van wet, dan worden de voorstellen van wet op de derde dinsdag in september aangeboden aan de Tweede Kamer (CW art.8/derde, vierde en vijfde lid). De minister heeft een permanente machtiging ontvangen van de koningin tot directe toezending van de voorstellen aan de Tweede Kamer.
produkt zie handeling
periode 1991-

(283)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Hangpuntenbrief.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking In de hangpuntenbrief van de minister van Financiën aan de ministerrraad staan de overgebleven verschillen van mening tussen hem en zijn collega's. In juli behandelt de ministerrraad de hangpuntenbrief. Nu staan de begrotingstotalen voor alle begrotingshoofdstukken vast.

(284)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Totalenbrief.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking De totalenbrief is een brief van de minister van Financiën aan zijn collega's waarin hij de totalen voor alle begrotingshoofdstukken heeft vastgelegd. Vanaf nu zijn er nog slechts wijzigingen mogelijk door politieke besluitvorming, duidelijke rekenfouten en onverwachte internationale gebeurtenissen.

(285)

grondslag -
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de zgn. Augustusbrief.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking In augustus verschijnt de augustusbrief die de laatste hangpunten moet wegwerken.

(286)

grondslag CW art.9
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de Miljoenennota, houdende:
- beschouwingen over de budgettaire betekenis van het voorgenomen beleid voor het rijk;
- beschouwingen over de betekenis van het voorgenomen beleid voor de volkshuishouding;
- meerjarenramingen voor vier op het begrotingsjaar volgende jaren;
- een overzicht van de totalen der uitgaven en ontvangsten en saldi over de laatste tien jaren;
- een balans van de bezittingen, vorderingen en schulden van de staat naar de toestand per 31 december van het laatst verstreken jaar met een toelichting, waaruit onder meer blijkt naar welke grondslagen deze zijn gewaardeerd.
produkt Miljoenennota
nb Deze nota wordt gevoegd bij het ontwerp de begroting.
periode 1991-

(287)

bron CW art.10/vierde lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een overzicht van voorstellen van wet tot wijziging van begrotingshoofdstukken die

voor of op de datum van 1 juni of 1 december niet
aan de Tweede Kamer zijn gezonden.
produkt overzicht/onderdeel Voor- of Najaarsnota
periode 1991-

(288)

grondslag CW art.11
actor vakministers
handeling Het overbrengen van begrotingsartikelen of gedeelten
daarvan naar een ander hoofdstuk, als gevolg van
wijziging van de taakverdeling tussen ministeries.
produkt voordracht tot beschikking (klein kb)
voorbeeld: Besluit van 29 december 1982, houdende
overbrenging van begrotingsartikelen van en naar een
aantal hoofdstukken van de rijksbegroting 1982 (Stb.
1982, 773)
periode 1991-

(289)

grondslag CW art.12/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota -de zgn. Voorrjaarsnota-,
houdende een overzicht van de wijzigingen in de
ramingen van de uitgaven en de ontvangsten.
nb De minister biedt deze nota uiterlijk op 1 juni
aan de Staten-Generaal aan.
produkt zie handeling
periode 1991-

(290)

grondslag CW art.12/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een overzicht van de wijzigingen
in de ramingen die nader in dat jaar noodzakelijk
worden geacht.
produkt onderdeel Miljoenennota
nb Deze nota wordt gevoegd bij het ontwerp de be-
groting.
periode 1991-

(291)

grondslag CW art.12/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van een nota -de zgn. Najaarsnota-,
waarin een overzicht wordt gegeven van de wijzigin-
gen in de ramingen van de uitgaven en de ontvang-
sten.
nb De minister biedt deze nota uiterlijk op 1 decem-
ber aan de Staten-Generaal aan.
produkt zie handeling

periode 1991-
opmerking De najaarsnota geeft een tussenbalans van de begrotingsuitvoering.

Hoofdstuk I De begroting van het Rijk. §3 Beleidsvoornemens met financiële gevolgen voor het Rijk

(292)

bron CW art.13
actor minister van Financiën
handeling Het beoordelen van voorstellen van de vakminister, anders dan voorstellen van wet tot vaststelling of wijziging van een begroting, alsmede van voornemens en toezeggingen met financiële gevolgen voor het rijk.
produkt zie handeling
periode 1991-

Hoofdstuk I De begroting van het Rijk. §4 Nader regelgeving

(293)

bron CW art.15, onder a
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de inrichting van de begroting.
produkt Regeling rijksbegrotingsvoorschriften (30 maart 1992/Hafir)
periode 1991-

(294)

bron CW art.15, onder b
actor minister van Financiën/ministerraad
handeling Het stellen van regels inzake de inrichting van het afzonderlijke onderdeel van de toelichting bij voorstellen, voornemens en toezeggingen met financiële gevolgen voor het rijk.
produkt (regeling) Standaardoverzicht financiële gevolgen voorstellen van wet of beleid (4 augustus 1977/Hafir)
periode 1991-

Hoofdstuk II Het financiële en materiele beheer van het Rijk. §1. Het beheer van de begroting van het Rijk

(295)

grondslag CW art.17/eerste lid
actor vakministers

handeling Het verrichten van onderzoeken naar de doelmatigheid van het beheer, van de organisatie en van het beleid dat aan de begroting van het betrokken ministerie ten grondslag ligt.

produkt zie handeling

periode 1991-

(296)

grondslag CW art.17/tweede lid

actor vakministers

handeling Het uitvoeren van de begroting, waaronder het beschikken over de bedragen die voor het aangaan van verplichtingen en voor het verrichten van uitgaven zijn toegestaan in de begroting waarover hij het beheer voert (aangaan van verplichtingen; verrichten van betalingen; ontvangen van betalingen; en de administratieve verwerking daarvan).

produkt zie handeling

periode 1991-

(297)

grondslag CW art.18/tweede lid

actor minister van Financiën

handeling Het stellen van regels inzake het verlenen van toestemming aan de vakminister om, teneinde de dienst gaande te houden, af te wijken van het gestelde in het eerste lid, aanhef en onder a, inzake de bevoegdheid te beschikken over ten hoogste vier twaalfde gedeelte van de bedragen die in de laatst vastgestelde begroting voor een geheel jaar zijn toegestaan.

nb De bevoegdheid tot het stellen van regels staat niet uitdrukkelijk vermeld in de wet.

produkt Viertwaalfde-regeling (28 oktober 1991/Hafir)

periode 1991-

(298)

grondslag CW art.18/tweede lid

actor minister van Financiën

handeling Het verlenen van toestemming aan de vakministers om, teneinde de dienst gaande te houden, af te wijken van het gestelde in het eerste lid, aanhef en onder a, inzake de bevoegdheid te beschikken over ten hoogste vier twaalfde gedeelte van de bedragen die in de laatst vastgestelde begroting voor een geheel jaar zijn toegestaan.

nb De 'medewerking' van de minister van Financiën dient gemeld te worden aan de Algemene Rekenkamer en de Staten-Generaal.

produkt beschikking

periode 1991-

Hoofdstuk II Het financiële en materiele beheer van het Rijk.
§2. Het kasbeheer en het materiële beheer van het Rijk

(299)

grondslag CW art.19/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het voeren van het beheer over 's rijks schatkist.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking Dit beheer omvat mede het beheer van aan het rijk
toebehorende en toevertrouwde gelden en geldswaardige
papieren.

Hoofdstuk II Het financiële en materiele beheer van het Rijk.
§3. De administratie van en de controle bij het Rijk

(300)

grondslag CW art.20/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het voeren van de administratie van 's rijks schat-
kist.
produkt zie handeling
periode 1991-

(301)

grondslag CW art.21/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister de
zorg voor de begrotingszaken en de daarmee samenhan-
gende administraties op afwijkende wijze te regelen.
produkt beschikking
periode 1991-

(302)

grondslag CW art.21/derde lid
actor vakministers
handeling Het aanwijzen van het hoofd van de directie finan-
cieel-economische zaken.
nb Met instemming van de minister van Financiën.
produkt beschikking
periode 1991-

(303)

grondslag CW art.21/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het instemmen met de aanwijzing van de hoofden van

de directies financieel-economische zaken.
produkt beschikking
periode 1991-

(303.1)

grondslag CW art.22/eerste lid
actor vakministers
handeling Het controleren van het gevoerde financiële beheer en de jaarlijkse financiële verantwoording daarover en van de administraties die ten behoeve van dat beheer en die verantwoordingen worden gevoerd.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking (uit: Besluit taak departementale accountantsdienst, Stb. 1987, 384)

De algemene controle-taak houdt in:

- het controleren van de administraties die op het ministerie worden gevoerd ter ondersteuning van het beheer en ten behoeve van de verantwoording die over het beheer moet worden afgelegd;
- het controleren van het beheer van de middelen zoals dat blijkt uit de administraties van het ministerie;
- het controleren van het stelsel van interne controle-maatregelen dat is opgenomen in de administratieve organisatie van het ministerie;
- het controleren van de jaarlijkse financiële verantwoording van het ministerie die aan het einde en ter afsluiting van het dienstjaar wordt opgesteld aan de hand van de administratie, gevoerd door de directies FEZ.

De controle houdt verder in:

- het signaleren van onvolkomenheden naar aanleiding van de controle;
- het adviseren inzake maatregelen ter opheffing van de gesignaleerde onvolkomenheden;
- andere werkzaamheden door de minister opgedragen.

(304)

grondslag CW art.22/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister de controle op de door hem bijgehouden administraties op afwijkende wijze te regelen.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt beschikking
periode 1991-

(305)

grondslag CW art.22/derde lid
actor vakministers
handeling Het aanwijzen van het hoofd van de departementale
accountantsdienst.
nb De minister van Financiën wordt hiervan in kennis
gesteld.
produkt beschikking
periode 1991-

Hoofdstuk II Het financiële en materiele beheer van het Rijk.
§4. De boeking van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

(306)

grondslag CW art.23/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van categorieën van verplichtingen,
uitgaven en ontvangsten die op een rekening buiten
het begrotingsverband kunnen worden geboekt.
nb Van de aanwijzing wordt mededeling gedaan aan de
Algemene Rekenkamer.
produkt Aanwijzingsregeling boekingen buiten begrotingsver-
band 1991 (28 oktober 1991/Hafir)
periode 1991-

(307)

grondslag CW art.25/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van categorieën van niet-geldelijke
betalingen en ontvangsten die als geldelijke beta-
lingen en ontvangsten worden geboekt.
nb Van de aanwijzing wordt mededeling gedaan aan de
Algemene Rekenkamer.
produkt Aanwijzingsregeling niet-geldelijke betalingen en
ontvangsten 1991 (28 oktober 1991/Hafir)
periode 1991-

(308)

grondslag Aanwijzingsregeling niet-geldelijke betalingen en
ontvangsten 1991 (28 oktober 1991/Hafir) art.2
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister af
te wijken van het bepaalde in artikel 1 van deze
regeling, inzake de aanwijzing van zekere niet-gel-
delijke transacties als geldelijke betalingen en
ontvangsten.
produkt beschikking
periode 1991-

Hoofdstuk II Het financiële en materiele beheer van het Rijk.

§5. Het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen en het privaatrechtelijke beheer

(309)

grondslag CW art.30/eerste en tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van geldelijke bedragen inzake privaatrechtelijke rechtshandelingen van de staat.
nb Van de vaststelling wordt mededeling gedaan aan de Algemene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1991-

Hoofdstuk II Het financiële en materiele beheer van het Rijk.
§6. Nadere regelgeving

(310)

grondslag CW art.32, onder a, c en d
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake:
- de taak van de centrale directies financieel-economische zaken;
- het beheer van aan het rijk toebehorende en toevertrouwde gelden en geldswaardige papieren en de afstemming tussen het geldelijke beheer door de minister van Financiën en de andere ministers;
- het beheer van aan het rijk toebehorende en toevertrouwde niet-geldelijke zaken.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit Taak FEZ (Stb. 1992, 1)
(voordracht tot klein kb) Besluit beheer overtollige rijksgoederen (Stb. 1977, 473)
(regeling/wordt vervangen door een amvb) Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
periode 1991-

(311)

grondslag Besluit Taak FEZ (Stb. 1992, 1) art.15
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het overleg en de deelneming aan het interdepartementale overleg van de directeuren FEZ van de ministeries en de leiding van het directoraat-generaal van de Rijksbegroting.
produkt Instellingsbesluit Interdepartementaal Overlegorgaan Financieel-Economische Zaken IOFEZ 1992 ((20 december 1991/Hafir); vervangt Beschikking IOFEZ (18 januari 1983/Hafir)

periode 1991-

(312)

grondslag Beschikking IOFEZ (18 januari 1983/Hafir) art.3
(b.w. 1 januari 1992)
actor Interdepartementaal Overlegorgaan FEZ (IOFEZ)
handeling Het adviseren van de directeur-generaal van de
Rijksbegroting (door de hoofden FEZ) ter zake van
specifieke budgettaire problemen en ter zake van de
financieel-administratieve regelgeving.
produkt zie handeling
periode 1991

(313)

grondslag Instellingsbesluit Interdepartementaal Overlegorgaan
Financieel-Economische Zaken IOFEZ 1992 (20 december
1991/Hafir) art.3 en 4 (i.w. 1 januari 1992)
actor Interdepartementaal Overlegorgaan FEZ (IOFEZ)
handeling Het adviseren van de minister van Financiën, o.a.
inzake financieel-administratieve regelgeving.
produkt zie handeling
periode 1992-

(314)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.4/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister om
voor bepaalde betalingen en ontvangsten gebruik te
maken van een andere bankrekening dan de rekening
van 's rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank.
periode 1991-
produkt beschikking

(315)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.10/derde lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister om
andere dan in het tweede lid bedoelde geldswaardige
papieren aan de Agent van het ministerie van Finan-
ciën in bewaring te geven.
produkt beschikking
periode 1991-

(316)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.18/vierde lid
actor minister van Financiën

handeling Het goedkeuren van beschikkingen van de vakminister
inzake definitieve buiten invordering stelling in-
dien de vordering meer dan f50 000,- bedraagt.
produkt beschikking
periode 1991-

(317)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.45/vierde lid
actor minister van Financiën
handeling Het goedkeuren van kasaanvullingen op andere wijze
dan in de beschikking kasbeheer vermeld.
produkt beschikking
periode 1991-

(318)

grondslag Beschikking kasbeheer (30 augustus 1978/Hafir)
art.65
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister om
af te wijken van de in de beschikking Kasbeheer
gegeven voorschriften.
produkt beschikking
periode 1991-

(319)

grondslag CW art.32, onder b
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de plaats en taak van
de departementale accountantsdiensten.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit taak departementale
accountantsdienst (Stb. 1987, 384)
periode 1991-

(320)

grondslag Besluit taak departementale accountantsdienst (Stb.
1987, 384) art.7
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het overleg en de
deelneming aan het interdepartementale overleg van
de hoofden van de departementale accountantsdien-
sten.
produkt (regeling) Instellingsbesluit IODAD (Stcrt. 1987,
215)
nb IODAD = Interdepartementale Overlegorgaan Depar-
tementale Accountantsdiensten
periode 1991-

(321)

grondslag Instellingsbesluit IODAD (Stcrt. 1987, 215) art.2
actor Interdepartementale Overlegorgaan DAD (IODAD)
handeling Het vastleggen in richtlijnen en/of aanbevelingen
van gemeenschappelijke opvattingen en standpunten
inzake de organisatie en het functioneren van de
departementale accountantsdiensten.
produkt richtlijnen en aanbevelingen
periode 1991-

(322)

grondslag Instellingsbesluit IODAD (Stcrt. 1987, 215)
art.2/eerste lid
actor Interdepartementale Overlegorgaan DAD (IODAD)
handeling Het, gevraagd en ongevraagd, adviseren van de minis-
ter van Financiën inzake de organisatie en het func-
tioneren van de departementale accountantsdiensten.
produkt zie handeling
periode 1991-

(323)

grondslag Besluit taak departementale accountantsdienst (Stb.
1987, 384) art.8 (i.w. 20 augustus 1987)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van gehele of gedeeltelijke ontheffing
van hetgeen in het Besluit taak departementale ac-
countantsdienst is bepaald.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt beschikking
periode 1991-

(324)

grondslag CW art.32, onder c
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de aan het rijk toebe-
horende en toevertrouwde gelden en geldswaardige
papieren.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt amvb (nog niet tot stand gekomen)
periode 1991-

(325)

grondslag CW art.32, onder e
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het verlenen van voor-
schotten door de vakminister.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt Regeling verlening voorschotten 1988 (31 maart 1988/
Hafir)

periode nb Deze regeling moet omgewerkt worden tot een amvb.
1991-

(326)

grondslag Regeling verlening voorschotten 1988 (31 maart 1988/
Hafir) art.8
actor vakministers
handeling Het vaststellen van voorschriften met betrekking tot
bepaalde categorieën van voorschotten.
nb In samenwerking met de minister van Financiën.
produkt regelingen
voorbeeld: 'De algemene voorschotregeling toegevoeg-
de advocaten' van de minister van Justitie van 30
augustus 1983)
periode 1991-

(327)

grondslag CW art.33/eerste lid, onder a en b
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake:
- het inrichten en bijhouden van de administra-
ties bij het rijk;
- het boeken van verplichtingen, uitgaven en ont-
vangsten op rekeningen binnen en buiten het
begrotingsverband.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt Regeling departementale begrotingsadministratie (30
maart 1992/Hafir)
Regeling richtlijnen kasmutaties (30 maart 1992/
Hafir)
periode 1991-

(328)

grondslag Regeling departementale begrotingsadministratie (30
maart 1992/Hafir) art.2
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister af
te wijken van het bepaalde in de bijlage bij de Re-
geling departementale begrotingsadministratie.
produkt beschikking
periode 1991-

(329)

grondslag Regeling richtlijnen kasmutaties (30 maart 1992/
Hafir) art.1/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van toestemming aan de vakminister af
te wijken van het bepaalde in de bijlage bij de
Regeling richtlijnen kasmutaties.
produkt beschikking

periode 1991-

(330)

grondslag CW art.33/eerste lid, onder c
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake verrekeningen tussen
onderdelen van het rijk.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt Verrekenregeling (20 maart 1987/Hafir)
periode 1991-

(331)

grondslag Verrekenregeling (20 maart 1987/ Hafir) art.4/eerste
lid
actor minister van Financiën
handeling Het vaststellen van een bedrag waaronder verrekenin-
gen door overschrijving op een (post)bankrekening
kan plaatsvinden.
produkt Circulaire (21 april 1987)
periode 1991-

(332)

grondslag CW art.33/eerste lid, onder d
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake het buiten invordering
stellen van aan het rijk verschuldigde bedragen.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1991-

(333)

grondslag CW art.33/tweede lid, onder a
actor minister van Financiën
handeling Het -zonodig- stellen van regels inzake de zorg van
de vakministers voor het periodiek onderzoeken van
de doelmatigheid van het beheer, van de organisatie
en van het beleid dat aan de begroting van het be-
trokken ministerie ten grondslag ligt.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1991-

(334)

grondslag CW art.33/tweede lid, onder b
actor minister van Financiën
handeling Het -zonodig- stellen van regels inzake het beschik-
ken door vakministers over de bedragen die voor het
aangaan van verplichtingen en voor het verrichten
van uitgaven in de begrotingen zijn toegestaan.

nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt regeling (onbekend)
periode 1991-

(335)

grondslag CW art.34/eerste lid
actor minister van Financiën
handeling Het -zonodig- stellen van regels inzake het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427)
periode 1991-

(336)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.1 (i.w. 23 juli 1977)
actoe minister van Financiën
handeling Het verlenen van machtiging aan de vakminister tot het vervreemden van deelnemingen van de staat in ondernemingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(337)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.1 (i.w. 23 juli 1977)
actor vakministers
handeling Het vervreemden van deelnemingen van de staat in ondernemingen.
nb Met machtiging van de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(338)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.1 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het vervreemden van deelnemingen van de staat in ondernemingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(339)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb. 1977, 427) art.2 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van machtiging aan de vakminister tot het sluiten van overeenkomsten ter beëindiging van

geschillen waarbij de staat betrokken is en geen
betrekking hebben op rechten op onroerende zaken.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(340)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb.
1977, 427) art.2 (i.w. 23 juli 1977)
actor vakministers
handeling Het sluiten van overeenkomsten ter beëindiging van
geschillen waarbij de staat betrokken is en geen
betrekking hebben op rechten op onroerende zaken.
nb Met machtiging van de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(341)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb.
1977, 427) art.2 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het sluiten van overeenkomsten ter beëindiging van
geschillen waarbij de staat betrokken is en geen
betrekking hebben op rechten op onroerende zaken.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(342)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb.
1977, 427) art.3 (i.w. 23 juli 1977)
actor minister van Financiën
handeling Het verlenen van machtiging aan de vakminister tot
het kwijtschelden van aan de staat toekomstende bur-
gerrechtelijke vorderingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(343)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb.
1977, 427) art.3 (i.w. 23 juli 1977)
actor vakministers
handeling Het kwijtschelden van aan de staat toekomstende bur-
gerrechtelijke vorderingen.
nb Met machtiging van de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(344)

grondslag Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen (Stb.
1977, 427) art.3 (i.w. 23 juli 1977)

actor minister van Financiën
handeling Het kwijtschelden van aan de staat toekomende burgerrechtelijke vorderingen.
produkt zie handeling
periode 1977-1990

(345)

grondslag CW art.34/tweede lid
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de aanbesteding van werken door de staat, publiekrechtelijke instellingen en privaatrechtelijke rechtspersonen, waaraan door de staat een subsidie, lening of garantie wordt verstrekt.
nb Na overleg met de Algemene Rekenkamer.
produkt (voordracht tot amvb) Besluit aanbesteding van werken 1973 (Stb. 1973, 202)
periode 1991-

Hoofdstuk III Het toezicht van de minister van Financiën

Met de vijfde wijziging van de Comptabiliteitswet (Stb. 1992, 350) wijzigde de artikelnummering van de hoofdstukken V, VI en VII ten opzichte van de nummering zoals die met de vierde wijziging was aangebracht. De artikelnummering van na de vijfde wijziging is hier aangehouden, met tussen haken de nummering van de vierde wijziging.

(346)

grondslag CW art.35 (36)
actor minister van Financiën
handeling Het houden van toezicht op de uitvoering van de begrotingen.
produkt rapporten
periode 1991-
opmerking De begrotingsuitvoering omvat naast de begrotingsbewaking ook de zorg voor de rechtmatige en doelmatige besteding van de gelden en het kasbeheer en een toetsing aan het algemene financiële beleid.

(347)

grondslag CW art.36/eerste lid (37/eerste lid)
actor minister van Financiën
handeling Het bepalen welke gegevens aan de minister van Financiën door de vakminister in het kader van het toezicht dienen te worden verstrekt.
produkt Regeling departementale begrotingsadministratie (30 maart 1992/Hafir)
periode 1991-
opmerking Het toezicht omvat het toezicht op de uitvoering van

de begrotingen, inclusief de toetsing aan het algemene financiële beleid.
De inlichtingen hebben betrekking op periodiek te verstrekken gegevens. De gegevens bedoeld in art.38/eerste lid dragen een niet-periodiek karakter.

(348)

grondslag CW art.36/tweede lid (37/tweede lid)
actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van begrotingsartikelen ten laste waarvan geen verplichtingen mogen worden aangegaan dan na instemming van de minister van Financiën.
produkt beschikking
periode 1991-

(349)

grondslag CW art.36/tweede lid (37/tweede lid)
actor minister van Financiën
handeling Het instemmen met het aangaan van verplichtingen inzake artikelen van uitgaaf die als zodanig zijn aangewezen.
produkt beschikking
periode 1991-

(350)

grondslag CW art.37 (38)
actor minister van Financiën
handeling Het houden van toezicht op de inrichting van de administraties en op de inrichting van de controle die plaatsvindt in het kader van de uitvoering van de begrotingen.
produkt zie handeling
periode 1991-

(351)

grondslag CW art.38/eerste lid (39/eerste lid)
actor vakministers
handeling Het verstrekken van inlichtingen aan de minister van Financiën in het kader van het aan hem opgedragen toezicht.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking De inlichtingen hebben betrekking op niet-periodiek te verstrekken gegevens. De gegevens bedoeld in art.36/eerste lid dragen een periodiek karakter.

(352)

grondslag CW art.38/vierde lid (39/vierde lid)

actor minister van Financiën
handeling Het aanwijzen van ambtenaren die belast zijn met de
uitoefening van toezichthoudende taken.
produkt Aanwijzingsregeling ambtenaren inzake het toezicht
minister van Financiën op begroting en begrotingsad-
ministratie (25 oktober 1991/Hafir)
periode 1991-

Hoofdstuk IV De Algemene Rekenkamer. §2 Rechtmatigheidsonderzoek

(353)

grondslag CW art.53/tweede lid en art.54/tweede lid
actor vakministers
handeling Het verstrekken van inlichtingen en controleprogram-
ma's aan de Algemene Rekenkamer ter uitvoering van
rechtmatigheidsonderzoek.
produkt zie handeling
periode 1992-

Hoofdstuk IV De Algemene Rekenkamer. §3 Doelmatigheidsonderzoek

(354)

grondslag CW art.57/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verrichten van onderzoeken naar de doelmatigheid
van het beheer, de organisatie en het gevoerde be-
leid van het rijk.
produkt zie handeling
periode 1992-

Hoofdstuk IV De Algemene Rekenkamer. §4 Overige taken en bevoegdheden

Een aantal handelingen en procedure-stappen uit dit hoofdstuk zijn, vanwege de chronologie in de procedure, opgenomen naast de handelingen en procedure-stappen krachtens hoofdstuk V dat handelt over de rijksrekening.

(355)

grondslag CW art.58
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verrichten van onderzoeken op verzoek van de
Tweede en Eerste kamer van de Staten-Generaal.
produkt rapporten
periode 1992-

(356)

grondslag CW art.59
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verrichten van rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoeken bij andere rechtspersonen dan de staat.
nb De Algemene Rekenkamer verstrekt aan de minister van Financiën, de betrokken minister en de Staten-Generaal zodanige mededelingen, naar aanleiding van haar onderzoek, als zij in het algemeen belang nodig acht.
produkt rapporten/onderdeel jaarverslag
periode 1992-

(357)

grondslag CW art.59/tweede, derde en achtste lid
actor vakministers
handeling Het verstrekken van inlichtingen en het ter beschikking stellen van bescheiden, waaronder controlerapporten, aan de Algemene Rekenkamer naar aanleiding van rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek bij andere rechtspersonen dan de staat.
produkt zie handeling
periode 1992-

(358)

grondslag CW art.60
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het verrichten van rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoeken bij een derde -buiten de rijksadministratie- aan wie de zorg voor een (rijks-)administratie is uitbesteed.
produkt zie handeling
periode 1992-

(359)

grondslag CW art.61/eerst en tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het naar aanleiding van haar werkzaamheden aan de betrokken ministers, de minister van Financiën en de Staten-Generaal opstellen van opmerkingen, bedenkingen en voorstellen terzake.
produkt zie handeling
periode 1992-

(360)

grondslag CW art.62
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het opstellen van een jaarverslag en -zonodig- tus-

sentijdse rapporten.
produkt zie handeling
periode 1992-

(361)

grondslag CW art.63/eerste lid
actor vakministers
handeling Het voeren van overleg inzake het stellen van regels die betrekking hebben op de taken en bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer met de minister van Financiën en de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1992-

(362)

grondslag CW art.63/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het voeren van overleg inzake het stellen van regels die betrekking hebben op de taken en bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer met de minister van Financiën en de vakministers.
produkt zie handeling
periode 1992-

(363)

grondslag CW art.63/tweede lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het voeren van overleg inzake het stellen van regels krachtens deze wet met de minister van Financiën.
produkt zie handeling
periode 1992-

Hoofdstuk V De rekening van het Rijk

Met de vijfde wijziging van de Comptabiliteitswet (Stb. 1992, 350) wijzigde de artikelnummering van de hoofdstukken III, V, VI en VII ten opzichte van de nummering zoals die met de vierde wijziging was aangebracht. De artikelnummering van na de vijfde wijziging is hier aangehouden, met tussen haken de nummering van de vierde wijziging.

(364)

grondslag CW art.64 (83)
actor minister van Financiën
handeling Het opstellen van de voorlopige rekening (of: zgn. Februarinota), waarin een overzicht wordt gegeven van de stand van de gerealiseerde bedragen aan verplichtingen, uitgaven en ontvangsten.
nb Het overzicht wordt uiterlijk op 1 maart na af-

loop van elk jaar aangeboden aan de Staten-Generaal.
produkt voorlopige rekening of februari-nota
periode 1991-

(365)

grondslag CW art.65 (84)
actor vakministers
handeling Het opstellen van de financiële verantwoording houdende:
- de rekening van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten, voorzien van een toelichting;
- de op deze rekening aansluitende saldibalans per 31 december, voorzien van een toelichting
nb De verantwoording wordt uiterlijk op 1 mei volgend op het begrotingsjaar aan de minister van Financiën gezonden, tezamen met de daarop betrekking hebbende controle-rapporten (art.67/86).
produkt zie handeling
periode 1991-

(366)

grondslag CW art.67/tweede lid (86/tweede lid)
actor minister van Financiën
handeling Het maken van opmerkingen bij de financiële verantwoordingen en de daarop betrekking hebbende accountantsrapporten.
nb De minister stuurt de financiële verantwoordingen en de daarop betrekking hebbende rapporten én zijn opmerkingen uiterlijk op 1 juni van het jaar volgende op het begrotingsjaar voor onderzoek naar de Algemene Rekenkamer.
produkt zie handeling
periode 1991-

(367)

grondslag CW art.67/tweede lid (86/tweede lid) en CW 51/eerste lid
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het onderzoeken van de financiële verantwoordingen, de daarop betrekking hebbende rapporten en de opmerkingen van de minister van Financiën.
nb De Algemene Rekenkamer stuurt de verantwoordingen en haar bevindingen vóór 1 september van het jaar volgende op het begrotingsjaar aan de minister van Financiën.
produkt rapporten houdende bevindingen en oordeel
periode 1991-
opmerking Het (rechtmatigheids-)onderzoek dat aan de goedkeuring vooraf gaat, betreft het door de vakminister gevoerde financiële beheer en de jaarlijkse financiële verantwoording daarover.

Ten aanzien van het financiële beheer beoordeelt de Algemene Rekenkamer of de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere wettelijke regelingen en of is zorggedragen voor een ordelijk en controleerbaar financieel beheer. Ten aanzien van de financiële verantwoording beoordeelt de Algemene Rekenkamer of deze het financiële beheer deugdelijk weergeven en overeenkomstig de daarvoor gegeven voorschriften zijn opgesteld (art. 51/eerste tot en met vierde lid).

Levert het onderzoek bezwaar op, dan is de procedure als volgt:

- de beslissing wordt medegedeeld aan de betrokken minister (CW art.55/eerste lid);
- de betrokken minister is verplicht binnen een maand de Algemene Rekenkamer in kennis te stellen van hetgeen tot opheffing van het bezwaar kan leiden (CW art.55/tweede lid);
- de Algemene Rekenkamer neemt na afloop van de termijn haar eindbeslissing, waarvan zij mededeling doet aan de betrokken minister en de minister van Financiën (CW art.55/derde lid);
- indien het bezwaar inhoudt dat bepaalde verplichtingen, uitgaven en ontvangsten niet in overeenstemming met de begrotingswet of met andere wettelijke regelingen tot stand zijn gekomen, dan dient binnen twee maanden na de eindbeslissing van de Algemene Rekenkamer een voorstel van wet tot opheffing van het bezwaar (zgn. Indemniteitwet) ingediend te worden bij de Tweede Kamer (CW art.56/eerste lid)
- indien het een ander bezwaar betreft dan bedoeld in het eerste lid, dan maakt de Algemene Rekenkamer daarvan melding in het rapport;
- de betrokken minister maakt, zo mogelijk in de toelichting bij het voorstel van wet, bedoeld in artikel 67, vijfde lid, zijn standpunt kenbaar aan de Staten-Generaal.

(368)

grondslag CW art.55/tweede lid
actor vakministers
handeling Het in kennis stellen van de Algemene Rekenkamer van hetgeen tot opheffing van het bezwaar kan leiden als bedoeld in art.55/eerste lid.
produkt zie handeling
periode 1992-

(369)

grondslag CW art.56/eerste lid

actor vakministers
handeling Het opstellen van een voorstellen van wet tot opheffing van het bezwaar van de Algemene Rekenkamer als bedoeld in art.55/eerste lid.
produkt zgn. Indemniteitwetten
periode 1992-

(370)

grondslag CW art.67/zesde lid (86/zesde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het -in voorkomende gevallen- opstellen van overzichten van de stukken die niet aan de Tweede Kamer zijn gezonden, alsmede van nog in te dienen voorstellen van wet, bedoeld in artikel 56, eerste lid, die niet binnen twee maanden aan de kamer zijn gezonden.
nb Het overzicht dat ten behoeve van de Tweede Kamer wordt opgesteld, dient uiterlijk op de derde dinsdag van september aan de Kamer gezonden te zijn.
produkt zie handeling
periode 1991-

(371)

grondslag CW art.68/eerste lid (87/eerste lid)
actor minister van Financiën
handeling Het samenstellen van de rijksrekening.
nb Nadat alle rekeningen over een dienstjaar door de Algemene Rekenkamer zijn onderzocht en alle voorstellen van wet, bedoeld in artikel 10, over dat jaar wet zijn geworden.
nbb De rijksrekening wordt ter goedkeuring aan de Algemene Rekenkamer gezonden.
produkt zie handeling
periode 1991-

(372)

grondslag CW art.68/tweede lid (87/tweede lid)
actor Algemene Rekenkamer
handeling Het goedkeuren van de rekening en saldibalans van het rijk.
produkt zie handeling
periode 1991-
opmerking Het (rechtmatigheids-)onderzoek dat aan de goedkeuring vooraf gaat, dient antwoord te geven op de volgende vragen:
- of deze stukken aansluiten op de financiële verantwoordingen van de ministeries, van de begrotingsfondsen en van de staatsbedrijven;
- of alle voorstellen van wet, bedoeld in artikel 10, over het betrokken jaar wet zijn geworden;
- of deze stukken overeenkomstig de daarvoor

gegeven voorschriften zijn opgesteld.

(373)

grondslag CW art.68/derde lid (87/derde lid)
actor minister van Financiën
handeling Het maken van opmerkingen bij de rijksrekening inzake de gevolgde procedure en de door de Algemene Rekenkamer gemaakte opmerkingen.
nb De rijksrekening wordt ter verlening van decharge aan de Staten-Generaal overlegd.
produkt zie handeling
periode 1991-

(374)

grondslag CW art.69 (88)
actor minister van Financiën
handeling Het stellen van regels inzake de totstandkoming en de inrichting van de financiële verantwoording.
produkt (regeling) Rijksbegrotingsvoorschriften (30 maart 1992/Hafir)
periode 1991-

Hoofdstuk VI De staatsbedrijven

Met de vijfde wijziging van de Comptabiliteitswet (Stb. 1992, 350) wijzigde de artikelnummering van de hoofdstukken V, VI en VII ten opzichte van de nummering zoals die met de vierde wijziging was aangebracht. De artikelnummering van na de vijfde wijziging is hier aangehouden, met tussen haken de nummering van de vierde wijziging.

De artikelen uit dit hoofdstuk zijn nooit in werking getreden.

De handelingen -met als grondslag de Bedrijvenwet- genummerd 74-92 uit de periode 1940-1977 zijn in deze periode van overeenkomstige werking.

Hoofdstuk VII Comptabele noodwetgeving

(375)

grondslag CW art.74/eerste lid
actor minister-president
handeling Het -in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden- bepalen dat de minister van financiën regels kan stellen in afwijking van het bepaalde in de Comptabiliteitswet, de wetten tot instelling van begrotingsfondsen en de wetten tot instelling van staatsbedrijven.
produkt KB (nog niet tot stand gekomen)

periode 1991-

(376)

grondslag KB krachtens CW art.74/eerste lid
nb KB nog niet tot stand gekomen.

actor minister van Financiën

handeling Het -in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere
buitengewone omstandigheden- stellen van regels in
afwijking van het bepaalde in de Comptabiliteitswet,
de wetten tot instelling van begrotingsfondsen en de
wetten tot instelling van staatsbedrijven.

produkt regelingen (nog niet tot stand gekomen)

periode 1991-

6.4.2 Overige

De handelingen genummerd 164-166, 169 en 272-273 uit de voorgaande periodes zijn in deze periode van overeenkomstige toepassing.

(377)

grondslag Beschikking van de minister van Financiën van 17 februari 1983 (b.w. krachtens Instellingsbesluit Interdepartementaal Overlegorgaan Financieel-Economische Zaken IOFEZ 1992 (20 december 1991/Hafir)

actor Interdepartementale Werkgroep Herziening Comptabiliteitswet 1976

handeling Het adviseren van de minister van Financiën inzake de herziening van Comptabiliteitswet 1976.

produkt zie handeling

periode 1991

6.4 Indische Comptabiliteitswet 1864

De tekst van de Indische Comptabiliteitswet die uit 1864 dateerde, is voor het laatst gepubliceerd in Nederland bij besluit van 13 juli 1925 (Stb. 1925, 328). De wet is na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië ingetrokken. De begroting voor Nederlands-Indië werd hier te lande voorbereid en vastgesteld krachtens de 'Nederlandse' Comptabiliteitswet. De rest van het begrotingsproces vond plaats onder de vigeur van de Indische Comptabiliteitswet.

De wet bevat voornamelijk bevoegdheden voor de minister van Koloniën en de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië. Deze handelingen worden door PIVOT buiten beschouwing gelaten. Wèl bevat de wet een handeling van de minister van Financien:

(378)

grondslag Indische Comptabiliteitswet, art.23

actor minister van Financiën

handeling Het openen van krediet aan de minister van Koloniën.

opmerking 1. voor de betaling van de uitgaven op de eerste hoofdstukken der begroting of van die, welke daarbij worden gevoegd ingevolge artikel 3; 2. ter voorziening in de behoeften van 's Lands kassen in Nederlandsch-Indië; 3. tot het doen van andere betalingen, die weder in de koloniale kassen terugvloeien, of waarvoor in Nederlandsch-Indië reeds gelden zijn ontvangen.

Deze kredieten zullen niet te boven gaan het bedrag der volgens artikel 26 in 's Rijks schatkist gestorte gelden.'

produkt beschikking

periode 1940-?

7 MACHINELEESBARE GEGEVENSBESTANDEN

Zoals reeds opgemerkt in de inleiding wordt onder neerslag van handelingen niet alleen de papieren neerslag begrepen, maar ook de machineleesbare gegevensbestanden.

Bij het directoraat-generaal der Rijksbegroting is in gebruik het *Rijksbegrotings Informatiesysteem* (RIS) dat financiële informatievoorziening beoogt. Een onderdeel van dat systeem is -met ingang van 1991- het Interdepartementaal Budgettair Overleg Systeem (IBOS) dat opgezet is ten behoeve van het overleg tussen het ministerie van Financiën en de vakministeries over begrotingsvoorstellen. De gegevens worden elektronisch uitgewisseld. Machineleesbare gegevensbestanden als neerslag van handelingen zijn derhalve bij het ministerie van Financiën en de overige ministeries te vinden.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Annotaties Comptabiliteitswet
(publicatie Algemene Rekenkamer, 1992)

Comptabiliteitswetten 1927 en 1976 (CW)

Handboek financiële informatie en administratie rijksoverheid
(Hafir)
(publicatie ministerie van Financiën)

Informatievoorziening binnen de overheid, Beekhuis, D. en
M.J.W. Beltman (red.)
(publicatie Universiteit Twente, 1992)

Logisch model: Institutioneel Onderzoek, Beekhuis, M. en H.G.
Oost (concept)

Ministerie van Financiën. Taak en organisatie
(publicatie ministerie van Financiën, november 1989)

Overheidsbeleid, Hoogerwerf A. (red.)
(Alphen aan den Rijn, 1989)

Overheidsfinanciën, Koopmans, L., A.H.E.M. Wellink, H.J. Wol-
tjer en C.A. de Kam
(Leiden, 1971/herziene druk 1991)

PIVOT, een nieuwe draai aan het selectiebeleid.
Verkorting van de overbrengingstermijn in de Archiefwet en de
gevolgen voor overheidsadministraties
('s-Gravenhage, 1991)

Rapport van de Commissie tot voorbereiding van een herziening
van de Comptabiliteitswet
(rapport van 7 september 1960)

De Rijksbegroting in perspectief. Financieel management in de
publieke sector, Kuipers, R.IJ.M. en J.K.T. Postma
(Leiden, 1992)

Rijksbegroting en overheidsfinanciën
(publicatie van het ministerie van Financiën, oktober 1990)